

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Nataša Juras

Aktivnost in vpliv članov v politični stranki

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Nataša Juras

Mentorica:izr. prof. dr. Alenka Krašovec

Aktivnost in vpliv članov v politični stranki

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

*Iskreno se zahvaljujem svojim zlatim fantom Mihi, Juriju in Ožbetu, za vso ljubezen in podporo,
ki mi jo iz dneva v dan izkazujejo*

ter staršem za zaupanje, podporo in nesebično podarjene ure pomoči.

AKTIVNOST IN VPLIV ČLANOV V POLITIČNI STRANKI

Namen pričujočega dela je predstaviti organizacijsko strukturo stranke ter vanjo umestiti člana stranke z njegovimi vlogami ter vplivom, ki iz njih izhaja. V navezavi na kritiko vedno večje apatičnosti in politične neaktivnosti tako družbe kot strankinih članov me je zanimalo, kaj je povod zanjo. V kolikšni meri so za takšno stanje odgovorna ravnanja vodstev strank, ki s svojimi posegi v strankino strukturo omejujejo in onemogočajo sodelovanje tistih, ki bi si to želeli, ter ali je morda lahko vse skupaj le posledica družbenega razvoja, posameznikove samozadostnosti in posledične nezainteresiranosti za politično delovanje.

V prvem delu naloge so predstavljeni nekateri možni načini vrednotenja članov ter načini organiziranja, preko katerih lahko voditelji strank vplivajo tako na vključevanje kot tudi na aktivnost članov stranke, v drugem delu naloge pa je predstavljena organizacijska podoba Slovenske ljudske stranke ter način njenega delovanja. V tem delu naloge podajam tudi rezultate raziskave, opravljene v izbrani občinski organizaciji stranke, s pomočjo katere sem poskušala razgrniti prav morebitno odgovornost voditeljev stranke za neaktivnost njenih članov.

Ključni pojmi: politična stranka, organiziranost, interes voditeljev, vpliv članov

ACTIVITY AND INFLUENCE OF MEMBERS IN A POLITICAL PARTY

The aim of this paper is to present the organisational structure of a party and to place a party member with his/her roles and influence, resulting from his roles, into this organisational structure. With regard to the criticism of the growing indifference and political inactivity of the society and party members, I was interested to determine the cause of it. To what extent do party leaderships hold responsibility for such situation, namely when they interfere with the structure of the party they prevent cooperation of those, who would like to take part, and if perhaps all this is only a consequence of social development, individual's self-sufficiency and, as a result, lack of interest for political activity.

The first part of the paper outlines some possible ways of evaluation of members and ways of organisation through which party leaders can influence joining and also activity of party members; the second part of this paper sets out the organisational chart of the Slovenian People's Party and its working principles. In this part of the thesis I also provide results of a research, which was conducted in a random municipal organisation of the party, on the basis of which I tried to demonstrate the possible responsibility of party leaders for inactivity of its members.

Key words: political party, organisation, interest of leaders, influence of members

1	UVOD.....	6
1.1	CILJI NALOGE.....	8
1.2	RAZISKOVALNE METODE IN TEHNIKE.....	10
1	DEL.....	12
2	ORGANIZACIJSKI RAZVOJ POLITIČNIH STRANK.....	13
2.1	UMESTITEV ČLANOV V STRANKINO STRUKTURO.....	14
2.2	POJAVLJANJE SPREMEMB.....	16
2.3	KDO SPREMINJA, KDO ODLOČA?.....	18
3	POMEN ČLANSTVA V STRANKI.....	20
3.1	STRANKINO VREDNOTENJE ČLANSTVA.....	20
3.2	PREDNOSTI IN SLABOSTI ČLANSTVA Z VIDIKA ČLANOV.....	23
4	POBUDE ZA SPREMEMBE.....	27
4.1	SPREMEMBE KOT VZPODBUDE ZA AKTIVNOST.....	29
5	PASTI DEMOKRATIZACIJE STRANK.....	33
5.1	OCENJEVANJE MESTA STRANKE NA TERENU.....	35
2	DEL.....	38
6	NORMATIVNE DOLOČBE DELOVANJA SLS.....	39
6.1	VKLJUČUJOČNOST STRANKE.....	39
6.2	CENTRALIZACIJA.....	41
6.2.1	<i>Zastopanost članov v organih stranke.....</i>	<i>42</i>
6.2.2	<i>Vloga članov ob postavljanju organov stranke.....</i>	<i>44</i>
6.2.3	<i>Vloga članov ob selekciji kandidatov za volitve.....</i>	<i>45</i>
6.2.4	<i>Oblikovanje programa stranke.....</i>	<i>46</i>
6.3	KOMUNIKACIJSKI KANALI.....	46
6.4	SKLEP.....	47
7	DELOVANJE IZBRANE OBČINSKE ORGANIZACIJE SLS.....	50
7.1	ORGANIZIRANOST OO SLS LITJA.....	50
7.2	IZVEDBA RAZISKAVE.....	52
7.2.1	<i>Oprelitev aktivnih in neaktivnih članov.....</i>	<i>54</i>
7.2.2	<i>Ocena informiranosti s strani politične stranke.....</i>	<i>55</i>
7.2.3	<i>Značilnosti vzorca.....</i>	<i>57</i>
7.3	POVEZANOST NEAKTIVNOSTI ČLANOV Z INFORMIRANOSTJO.....	61
7.3.1	<i>Pomanjkanje informacij – vzrok za neaktivnost?.....</i>	<i>64</i>
7.4	SKLEP.....	69
8	ZAKLJUČEK.....	73
9	LITERATURA.....	76
10	PRILOGE.....	81

1 UVOD

V današnjem času je liberalna (predstavniška) demokracija še vedno razumljena kot najvišja možna oblika vladavine, v kateri sta namen in poslanstvo strank, da "vključujejo državljane v politični sistem ter poskušajo predstavljati interese družbe v institucijah, kjer se oblikujejo politike in druge odločitve" (Krašovec 2000, 15). Stranke naj bi kot socialni akterji povezovalе družbo, vendar je ta njihova vloga iz časa množičnih strank z nastopom množičnih medijev, razslojevanjem družbe in upadom članstva postala nekoliko nejasna, zamegljena. Politične stranke so svoj čas članom res predstavljale pomembno organizacijsko strukturo, ki je povezovala njihove želje in zahteve, jih vključevala v politično skupnost ter jim omogočala resen nastop nasproti drugim interesom (glej Neuman v Scarrow 1996, 14), vendar se je sčasoma, ko so stranke svoje glavne finančne, kadrovske in tudi legitimacijske vire začele pridobivati iz sfere države in komunikacijskih tehnologij, to razmerje spremenilo.

Stranke so se oddaljile od mesta posrednika med civilno družbo in državo ter poudarile svojo vlogo institucionalnega akterja, njihova temeljna funkcija pa naj bi postala oblikovanje političnih mnenj in stališč (ideologij),¹ skladnih s trenutnimi potrebami volivcev (Farrell 2002, 102),² na podlagi katerih volivci vsaka štiri leta izbirajo med ponujenimi tekmujočimi skupinami kandidatov za voljena politična mesta. Po mnenju Maira tako politične stranke vse bolj predstavljajo tekmujoče skupine voditeljev, ki se pomikajo bliže druga drugi. Postajajo si programsko in organizacijsko podobne ter obenem dajejo občutek, da delajo proti v naprej dogovorjenim ciljem. Stranke postajajo bolj del države kot del civilne družbe, država pa, nasprotno, postaja tisti element v strukturi, ki stranke povezuje z družbo (Mair 1994, 8). Čeprav to svojo tezo priznava kot ekstremno in nekako abstraktno, se mu zdi pomembna s stališča, da pomaga razbiti zavajajoča mnenja o tem, da so stranke edina vez oblasti s civilno družbo ter obenem

¹ Ideologija politične stranke je "praviloma seznam zamisli javnih politik, za katere stranka v boju za oblast deklarira, da jih bo ob prevzemu oblasti (pre)oblikovala in izvajala" (Fink-Hafner 2001, 24).

² To potrebo po oblikovanju primernih predvolilnih ponudb lepo ponazarja mnenje, da so se politične stranke "prisiljene obnašati v skladu s smerjo potovanja politične klime in s tem volilnih glasov" (Lukšič 2006, 6).

pomaga izpostaviti pomembnost njihovih navezav na državo tako z vidika preživetja kot z vidika legitimnosti (glej Mair 1994, 18).

Demokracijo se pogosto dojema kot "zadnjo stopnjo človekove ideološke evolucije in /.../ najboljšo in nenadkriljivo obliko vladavine" (Pikalo 2005, 428), vendar zeva med idejo demokracije in realnostjo demokratičnih ureditev globoka vrzel. Ob vznesenem povzdigovanju ureditve naletimo na ostre kritike sistema, v katerih se na primer stranke kaukusa ostro označuje za izkoriščevalke svojega članstva, in sicer kot mehanizme za podrejanje državljanov in pretvarjanje le-teh v ne-razmišljajoče sužnje svoje stranke (glej Ostrogorski v Scarrow 1996, 14). Prepričan, da stranke onemogočajo neodvisno mišljenje in obenem slabijo želje in osebne odgovornosti volivcev, namesto da bi državljanom nudile neko politično izobrazbo, je tako Ostrogorski politične stranke celo označil za grožnjo demokratičnim procesom.

Na podobne pomisleke naletimo pri Finleyu, ki v svojem delu povzema razlago apatičnosti sodobne družbe W. H. Morrisa Jonesa z besedami, da:

"»mnoge ideje, ki so povezane s splošnim vprašanjem dolžnosti voliti, v resnici sodijo v totalitarni tabor in ne sodijo v besednjak liberalne demokracije«, da je politična apatija »znak razumevanja in strpnosti do človeške raznolikosti« in ima »blagodejni učinek na značaj političnega življenja,« saj je »bolj ali manj učinkovita protiutež fanatikom, ki so resnična nevarnost za liberalno demokracijo«" (Jones v Finley 1999, 12).

S takim razmišljanjem se po besedah Finleya apatija "spremeni v politično dobro, v vrlino, ki v tistih redkih trenutkih, ko ljudi povabijo, da izbirajo med tekmujočimi skupinami strokovnjakov, na skrivnosten način preseže samo sebe (in politično nevednost, na kateri temelji)" (Finley 1999, 13).

Kako torej ob prepričanju, da v demokraciji "ne gre pretiravati z demokracijo" (Pikalo 2005, 432),³ razumeti skrb nad upadanjem števila članov in

³ "Prevelika demokratičnost političnega sistema naj bi bila tista, ki povzroča preobremenjenost in neučinkovitost. Vzrok za to je več kot jasen: preveč demokracije. /.../ Boljša je zmerna demokratičnost

spremembami, do katerih bi v strankah lahko prišlo? Do katere mere sploh so politične stranke socialni akter in kako se to odraža v njihovi skrbi za strankine člane, volivce in nenazadnje družbo? Sploh ko je prisotno tudi prepričanje, da je članstvo v strankah postalo "marginalizirano, nepotrebno oz. celo ignorirano" (Mair v Krašovec 2000, 4). Odraz tega je po Mairovem mnenju prav upad članstva pri veliki večini tradicionalnih evropskih strank (glej Mair 1994, 4-5), ki se med seboj razlikujejo le še po svoji notranji organiziranosti, demokratičnosti in porazdelitvi moči med posameznimi deli stranke ter po odnosu do družbe in oblasti.

Leta 1942 je Schattscheider resda trdil, da se »demokracije ne da najti v strankah, temveč med strankami« (glej Hansen in Saglie 2005, 2), vendar danes mnogi avtorji (Hansen, Saglie, Seyd, Whiteley ...) menijo, da demokratični program preprosto ne more napredovati ob nedemokratičnih strankah ter da bi brezčlanske stranke razvrednotile celotno demokratično ureditev (glej Seyd in Whiteley 2004, 364).

1.1 Cilji naloge

Cilj moje naloge bo zato preučitev opredelitve politične stranke kot vključevalca državljanov v politično odločanje in predstavnika njihovih interesov v institucijah, kjer se sprejemajo politične odločitve. Ta njena funkcija me bo zanimala izhajajoč iz dejstev, da sodobne politične stranke po upadanju članstva tega še vedno imajo in da prav preko svojih programov na volitvah kot predstavnice ljudstva tudi nastopajo. Osredotočila se bom na vprašanje, kakšno mesto je v stranki namenjeno njenim članom ter koliko vpliva in pregleda nad delovanjem stranke imajo.

Po nekaterih prepričanjih imajo odločilno vlogo ob določanju mesta članov strankini voditelji, zaradi česar je smiselno osvetliti možne poglede le-teh na članstvo ter naprej premisliti vprašanje, kdaj in zakaj bodo voditelji v strankino

demokracije. Kajti prevelika participacija pomeni, da je država neučinkovita in da ne more dobro opravljati svoje funkcije, to je omogočanje pogojev za kapitalistično akumulacijo" (Pikalo 2005, 432).

strukturo uvajali določene spremembe, ki bodo seveda pomenile vsaj potencialno prerazporeditev moči znotraj stranke. Na to se navezuje vprašanje formalnega (s statutom) določenega mesta strankinih članov tako pri oblikovanju politik kot pri delovanju, ohranjanju in razvoju stranke same ter nadalje vprašanje uresničevanja tega normativno določenega položaja strankinih članov v vsakdanjem delovanju stranke.

H1: Člani političnih strank imajo s statutom določeno možnost vplivanja in sodelovanja v procesu političnega odločanja, delovanja in oblikovanja strankinih politik ter sodelovanja pri izboru strankinih kandidatov za volitve na mesta v politični stranki in za tiste v državne in lokalne organe.

Ker pa je predpogoj za dejansko aktivnost tako v strankah kot tudi v vseh drugih organizacijah najprej možnost delovanja in nato še dobra informiranost in seznanjenost članov s potrebami stranke, za drugo hipotezo postavljam trditev:

H2: V stranki neaktivni člani so tisti, ki so s strani stranke slabo informirani ter jih stranka k aktivnosti ne vzpodbuja.

Naloga je vsebinsko razdeljena na dva dela – na teoretični in na empirični del. V teoretičnem delu naloge bom skušala podati nekaj vidikov razvoja političnih strank kot organizacij, ki so vedno skušale vključevati in zastopati mnenje družbe. Podala bom splošni pregled pomena članstva v strankah ter možnosti za njihovo aktivnost in vpliv v njih, kar mi bo predstavljalo izhodišče za poskus umestitve vloge članov v izbrani slovenski stranki.

V drugem, empiričnem delu naloge bom skušala preveriti, ali obstaja skladnost med normativno določeno in dejansko ureditvijo možnosti za politično aktivnost v stranki. Ob raziskovanju vključenosti članov v delovanje stranke se bom zato najprej oprla na formalne možnosti za njihovo vključenost v oblikovanje programa stranke in oblikovanje kandidatnih list - tako za izbiro nosilcev funkcij v stranki kot

tudi za volitve na lokalni in državni ravni, ki jih bom poskušala razbrati iz statuta in nekaterih pravilnikov stranke. V nadaljnjem preučevanju aktivnosti in vključenosti članov pa se bom oprla na podatke, pridobljene iz raziskave, ki jo bom opravila pri izbrani občinski organizaciji Slovenske ljudske stranke.

Kot ključno povezovalno vprašanje obeh vidikov bo vprašanje pomena informiranosti članov kot dejavnika, ki bi lahko odločilno vplival na aktivnost članov stranke. Preverjala bom hipotezo, da je aktivnost članstva odvisna od količine in kvalitete informacij, ki jih voditelji članom stranke posredujejo, tako da se bo iz stopnje posameznikove informiranosti odražal namen vodstva po (ne)vključevanju članov v aktivnost in dogajanje v stranki ter v političnem okolju.

1.2 Raziskovalne metode in tehnike

Na začetku dela je potrebno poudariti, da v teoretskem delu naloge izhajam iz raziskav, izvedenih v državah z daljšo strankarsko in demokratično tradicijo, kakor jo ima Republika Slovenija. Izhajala bom iz teorij in raziskav, razvitih v 'starih demokracijah' zahodno-evropskih držav (Danske, Irske, Nizozemske, Nemčije, Norveške, Velike Britanije), Kanade in Združenih držav Amerike, za kar sem se kljub drugačni zgodovinski, politični in strankarski tradiciji odločila z namenom ponazoritve različnega možnega umeščanja članov v strankino strukturo ter zaradi posebnosti, ki so jih raziskovalci ob tem prepoznavali. Obenem sem prepričana, da se ta njihov razvoj odraža tudi v političnih strankah Republike Slovenije, čeprav se je strankarstvo v državi zaradi ovir v dotedanji politični ureditvi obnovilo šele konec osemdesetih let (1988).⁴

Za preverjanje svojih hipotez bom uporabila naslednje raziskovalne metode:
Analiza vsebine formalnih dokumentov – bo potrebna ob preučevanju statotov.

⁴ O primerljivosti demokratičnih političnih procesov in političnih strank med zahodno-evropskimi demokracijami in novo nastalimi demokracijami (post)socialistične Evrope govori tudi Fink-Hafner: "Vzporedno s procesi liberalizacije in profesionalizacije v evropskih (post)socialističnih državah so pristopi in metodološki instrumentarij preučevanja (nastajanja) političnih strank postajali vse bolj podobni tistim, ki so jih raziskovalci uporabljali v kapitalističnih okoljih" (Fink-Hafner 2000, iv).

Analiza sekundarnih virov – mi bo služila za zastavitev teorije, iz katere bom izhajala. Iz ugotovljenega bom smiselno izpeljala anketna vprašanja ter tako pridobila informacije o tem, kako se iz raznih literarnih virov pridobljeno znanje o članstvu ujema z njihovo dejansko organiziranostjo, aktivnostjo in vlogo v izbrani slovenski stranki.

Družboslovna anketa – z njeno pomočjo bom pridobila podatke članov občinskega odbora Slovenske ljudske stranke (SLS), in sicer o njihovi osebni oceni mesta članov v njej, stopnji in vrstah aktivnosti, ki se jih v okviru stranke udeležujejo, njihove povezanosti z oblikovanjem politike stranke, možnosti vplivanja, vzpodbudami za samo aktivnost, informiranju s strani stranke ...

Metoda družboslovnega intervjuja – mi bo pomagala razjasniti povezavo pridobljenih podatkov ali možno razlago nejasnosti, na katere bi lahko naletela. Hkrati bom z njegovo pomočjo skušala razrešiti možne nejasnosti v zvezi s statutarnimi določili in določili ostalih pravilnikov, po katerih se stranka ravna.

1. del

2 ORGANIZACIJSKI RAZVOJ POLITIČNIH STRANK

Organiziranost strank je dejavnik, ki vse od prvih zametkov strank vpliva na njihov razvoj in na odnose, ki v njej vladajo. Panebianco (1989, 50) zato trdi, da so organizacijske značilnosti strank najbolj odvisne prav od zgodovine nastanka strank, kar se še posebej izrazi ob preučevanju vpliva mesta nastanka strank na njihovo organizacijsko podobo.⁵

V osnovi strankino organizacijo delimo na več delov, in sicer glede na vloge, funkcije, ki posameznemu delu pripadajo oz. jih ta del opravlja. Trenutno priznan način organizacijske razdelitve strank sta podala Katz in Mair (Mair 1994, 4), ki sta opredelila tri dele stranke: javni del (deluje v vladi in parlamentu), centralni del⁶ (najožji organi stranke, ki stranko vodijo) in stranko na terenu (najširši krog članov). Opozorila sta, "da lahko med deli strank prihaja do dveh vrst odnosov: odnosov neodvisnosti, ko deli strank delujejo avtonomno in vsak na svojem področju, ter odnosov medsebojne odvisnosti, katerih značilnost je medsebojno vplivanje in prilagajanje ter (potencialno izmenična) prevlada oz. težnja k prevladi enih delov strank nad drugimi" (Katz in Mair v Krašovec 2000, 15).

Vzpostavljeni odnosi in razmerja prevlade med posameznimi deli strank se seveda skozi čas spreminjajo, s tem pa se spreminjajo tudi stranke same (glej Mair v Krašovec 2000, 19). Nanje vplivajo institucionalna okolja, v katerih posamezne stranke delujejo, socialne in tehnične okoliščine ter seveda vodstvo stranke,⁷ katerega preračunavanja o tem, kaj bo določen poseg v strankino strukturo pomenil zanje, za prerazporeditev moči v stranki in za strankino

⁵ Duverger (1954) na primer razlaga, da bo pri strankah, nastalih v parlamentu, imel vodilno vlogo javni del stranke, medtem ko bo pri strankah, nastalih zunaj parlamenta, večja moč pripadla centralnim delom strank.

⁶ Stranke so morale oblikovati nek centralni del zaradi spremljanja tekoče politike in lažje odzivnosti stranke, ti deli pa so v strukturi množičnih strank ves čas zavzemali ključno mesto. Delovali so kot glas in stražar strankinih članov in njihovih interesov ter obenem povezovali javni del stranke s člani (glej Krašovec 2002, 33).

⁷ 'Voditelje stranke' Scarrow imenuje nosilce funkcij in zaposlene v stranki, kateri so vsi močno vezani na strankin uspeh na volitvah (glej Scarrow 1996, 38).

uspešnost na volitvah, bodo razvoj stranke tudi vzpodbujala in usmerjala (glej Scarrow 1996, 23-24).

2.1 Umestitev članov v strankino strukturo

Osnovna celica oz. osnovna oblika organiziranja politične stranke so lokalne strankarske organizacije. V njih bi se naj člani srečevali in delovali ter iz njih preko ustreznih kanalov posredovali odločitve in pomisleke naprej v centralni del stranke. Ob določanju vlog in mesta članov v stranki gre tako bistveno za vprašanje njihovega mesta znotraj lokalnih strank, ob čemer velja, da so prav lokalne stranke tiste, ki bodo posameznike najverjetneje opogumile za sodelovanje in članstvo ter tudi naredile stranko privlačno potencialnim članom in podpornikom (glej Katz in Mair 1995).⁸

Osnovni stik stranke s člani ponavadi poteka preko predstavnikov in voditeljev lokalnih strankinih organizacij, kateri svoje okolje in njegove potrebe tudi najbolj poznajo. Prav tako lokalni voditelji najbolj poznajo in prepoznavajo potencialne, ki se jim z vsakim posameznim članom ponujajo, česar pa bi se naj vse bolj zavedale tudi stranke. Kot glavne tri tipe aktivnosti, ki ohranjajo strankino organizacijo živo, Scarrow predstavi: vzdrževanje lokalnih strank, prisostvovanje v lokalni vladi in seganje v širšo družbo (na način informiranja in tudi rekrutacije

⁸ Zanimivo je, da kljub predvidevanjem o tem, da so lokalne stranke nekoč predstavljale središča socialnega življenja, teh podatkov, kolikšen delež takratnega članstva se je prireditev dejansko udeleževal, nimamo. Tako utemeljeno obstaja dvom, da to 'nekoč zelo dejavno in razgibano strankarsko dogajanje' sploh ni bilo tako zelo aktivno, temveč se je tudi takrat prireditev udeleževala vedno ista peščica članov. Glede angleških strank, Laburistov in Konservativcev, Scarrow navaja, da so v 1950-ih predvidevali, da je aktivnih (redno, navadno mesečno) med 5 in 15% članov. Naprej navaja, da je McKenzie leta 1955 ocenjeval, da je med zakonodajnim obdobjem konstantno aktivnih le 1 do 5% Laburističnih članov. Je pa obenem verjel, da je ta delež pri Konservativni stranki višji (glej Scarrow 1996, 190-191).

S. Scarrow tako domneva, da so imele stranke vedno probleme s pridobivanjem prostovoljcev za opravljanje strankinih nalog, tako da se je lahko delež aktivnih marsikje povečal zgolj kot rezultat upada članstva in ne zaradi rahljanja ali preoblikovanja strankinih struktur in njenega načina delovanja. Obenem v svojem delu navaja opažanja, da se je aktivnost članov povečala že pred spreminjanjem pravil članstva, s tem da so lahko spremembe v njih še dodatno spodbudile le aktivnost že aktivnih, medtem ko na neaktivne in še ne včlanjene niso imele vpliva (glej Scarrow 1996, 191-194). S tega stališča velja premisliti njene besede, da je nekdanja pomembnost članov le mit in da so glede članskih strank pretiravanja tako napovedi o njihovi smrti kot tudi tista o njihovem zdravju v preteklosti (glej Scarrow 1996, 209).

novih članov).⁹ Povzeto z besedami ene izmed strank iz leta 1986: "Razširjanje članstva, povečevanje dohodkov in efektivno komuniciranje so del uspešnega programa politične kampanje" (Scarow 1996, 113).

V zadnjih desetletjih se kot nov vidik pomembnosti lokalnih delov stranke izpostavlja povezava med uspehom strank na lokalnih volitvah ter nacionalnimi pričakovanji. Lokalni uspeh strank se dojema kot ključ do uspeha stranke na nacionalni ravni (glej Seyd in Whiteley 2004, 362; Scarow 1996, 131), saj bodo prizadevanja lokalnih delov stranke po pridobitvi glasov podpore koristila celotni stranki ter ob vseh političnih akcijah in volitvah.

Scarow (1996) tako navaja opažanja, da so stranke v zadnjih letih jasno dvignile svoja pričakovanja o aktivnosti članov v času zakonodajnega obdobja, kar izhaja iz prepričanja, da bo samo delovanje v času predvolilnega boja le malo vplivalo na mnenja volivcev ter da je pravi ključ za njihovo pridobitev le kontinuirana gradnja odnosov z javnostjo. Volilna kampanja bo tako uspešna le, če jo bodo pričeli veliko pred dnevom nacionalnih volitev, kar jih je razširilo na večmesečno ali celoletno dogajanje z vrhuncem v nekako zadnjih šestih tednih.

Centralni deli strank so vzpodbujali lokalne k povečanju intenzivnosti in vidnosti njihove pomoči v lokalnem volilnem okrožju, saj sta postali stalna strankina angažiranost in prepoznavnost v družbi nenadomestljivi. Da bi utrjevale svojo legitimnost preko formalnih in neformalnih stikov z družbo in obenem pridobivale morebitne volilne glasove (glej Scarow 1996, 113-149), so se stranke začele osredotočati na lokalne probleme, odpirale so dela na projektih z omejenim časom, začele so odpirati 'vaške pisarne', preko katerih bi lahko aktivni člani nudili pomoč lokalnim skupnostim (npr. skupine, ki so skrbele za igrišča, čistile okolico, pomagale starejšim občanom ...), pomembna sprememba pa je tudi dostop do funkcionarjev, ki so ga omogočili z odprtjem poslanskih, svetniških

⁹ Navedene aktivnosti Scarow izpostavi na podlagi raziskave, v kateri je raziskovala nemški in angleški stranki. V tem okviru so v glavnem mišljene aktivnosti, kot so financiranje, iskanje donatorjev, rekrutiranje novih članov, povezovanje in ohranjanje članov, pa tudi vključevanje v vse vrste nepolitičnega družbenega povezovanja in nudenja pomoči, česar cilj je ostati javnosti na očeh in ohraniti aktivni del stranke povezan (glej Scarow 1996, 114-130).

ter ostalih strankinih pisarn z rednim delovnim časom sredi 1970-ih. Na ta način so ljudje na položajih postali dostopni in se postavili na voljo vsem prebivalcem svojega okoliša, s čimer se je vzpostavilo tudi nekakšne formalne kanale za izražanje političnega zadovoljstva in nezadovoljstva.

Iz navedenega postaja razvidna povezava strankine organizacijske strategije z njeno volilno strategijo,¹⁰ saj sta obe odvisni od strankinih interesov po pridobitvi volilnih glasov na eni strani ter od optimizirane uporabe njenih dostopnih in potencialnih virov (zalog) na drugi strani (Scarow 1996, 49). Ob osredotočenosti na interes po doseganju volilnih ciljev bo strankino vodstvo preučevalo 'ponudbo' (članov in potencialnih članov), ki jim je na voljo, ter glede nanjo in glede na lastne interese uvajalo spremembe na vseh ravneh strankine strukture.

2.2 Pojavljanje sprememb

Kljub občutku pomembnosti lokalnih strank pa je Mair (1994, 4), izhajajoč iz svojih raziskav, prepričan, da so ob vseh spremembah, ki so se v strankah dogajale, na pomembnosti izgubljale prav stranke na terenu, medtem ko sta se centralni in javni del stranke sočasno krepila.

Če se le za hip ozremo na razvoj in preoblikovanje množičnih strank, lahko res opazimo strankin odmik od družbe že iz tega razvoja. Odras takšnega organizacijskega spreminjanja strank in spreminjanja njihovega odnosa do članov in družbe je namreč viden že v preobrazbi množičnih strank, ki so delovale nekako do leta 1960, ter se preko ljudskih (1945-) razvile v kartelne stranke (1970-), za katere je odmik od družbe prav značilen.¹¹ Z razvojem strankarstva se tako ni spreminjalo le število članov, ki je določeni vrsti strank pripadalo, temveč se je skupaj z načinom vrednotenja članov s strani voditeljev strank in vlog, ki so jih zasedali, spreminjala tudi strankina struktura.

¹⁰ Volilna strategija je načrt za pridobivanje volilnih glasov iz določenih segmentov družbe.

¹¹ Posamezne značilnosti omenjenih oblik strankarskega združevanja najdemo v Duverger 1954, Kirchheimer 1966 ter Katz in Mair 1995.

Spričo navedenega spreminjanja so šestdeseta in sedemdeseta leta dvajsetega stoletja veljala za obdobje destabilizacije strankarskih volilnih teles, ki so s seboj prinesla teze o zatonu političnih strank (glej Fink-Hafner 2000, iii). V tem obdobju so namreč stranke, za katere je bilo značilno množično članstvo, začele le-to izgubljati,¹² s tem pa so se omajale strukture, ki so do tedaj predstavljale izrazite in predvsem uspešne oblike političnega organiziranja.

S spreminjanjem mesta in vloge strank v družbi se je začelo na stranke gledati kot na ogroženo vrsto, ki bo še ena nemočna žrtev hitrega tehnološkega in socialnega razvoja, v katerem stranke same nimajo možnosti vplivanja na angažiranost družbe za politično delovanje. A prav na tem mestu Mair (1994, 2) opozarja na napako, ki se jo ob takšnem načinu gledanja na stranke pogosto spregleda. Večina misli vztraja na predpostavki množične stranke, s čimer le-te niso več razumljene kot nekaj, kar je bilo, temveč se nanje gleda kot na model za večnost, čas množičnih strank pa se na ta način predstavlja kot zlati čas strankarstva.

Z dojetjem strank kot žrtev družbenih sprememb se ne strinja tudi Scarrow, ki je prepričana, da v kolikor so se stranke sposobne odzvati na spremembe v tehnologiji in v volilnem okolju, bi se morale biti sposobne odzvati tudi na manjšo odzivnost in manjše zanimanje posameznikov za sodelovanje v njih. V kolikor jim je to seveda v interesu.

Poudarja, da kljub zaznanemu upadu članstva pri mnogih strankah ni dovolj znanega o vzrokih za ta upad, zaradi česar tudi sama meni, da bi bilo potrebno razjasniti, posledica česa te spremembe dejansko so, še posebej ker tudi sama dvomi v ekskluzivno uničevalno moč novih tehnologij (RTV, časopisi, revije ...), ki so sovpadale z upadanjem članstva (glej Scarrow 1996, 2). Scarrow se zato

¹² Na tem mestu je potrebno izpostaviti težavnost spremljanja števila članov v strankah, s katerim so se v preteklosti stranke soočale, in posledično neverodostojnost obstoječih podatkov. Kakor navajajo številni avtorji (glej Seyd and Whiteley 2004; Gallagher 2002) so stranke v preteklosti ob poročanju števila članov le to prirejale svojim trenutnim potrebam zaradi česar so njihovi uradni podatki le nezanesljiv približek dejanskega stanja. Za takšno dogajanje obstaja več razlogov. Eden takih je ta, da stranke svoj čas sploh niso posedovale podatkov o svojih članih, baze podatkov pa niso bile niti enotne niti ažurne (glej Gallagher 2002, 56). Po navedbah Gallagherja se je lahko podatke prilagajalo za potrebe novinarjev, obenem pa so bili pogosto kot člani stranke evidentirani vsi člani določenega sindikata, ne da bi se za članstvo v stranki izrecno izrekli. Kot primer navaja irsko stranko Fine Gael, ki je svojo bazo članov po določenih pravilih začela spremljati šele v poznih 1970ih letih (glej Gallagher 2002, 60).

sprašuje, ali je upad članstva posledica tega, da strankini vodje niso več videli vrednosti v ohranjanju članstva, ali tega, ker se je izgubil interes za članstvo pri državljanih, ali morda kar obojega skupaj.¹³

Tako Scarrow kot Mair menita, da iz samega poteka razvoja strankarstva in spreminjanja razmerij med njenimi deli, zaznamovanega z upadom članstva, ne moremo preprosto izpeljevati zaključkov o vsesplošnem upadanju in propadanju strank in strankarskega sistema. Zavračata izpeljevanje zaključkov o stranki kot celoti, o njenih organizacijskih spremembah zgolj iz upada članstva, saj se je skozi čas, kot opozarja Mair, spremenila prav organizacijska podoba množične stranke, zaradi česar se mu zdi ustreznejše govoriti o "konceptu spremembe ali prilagoditve političnih strank" (glej Mair 1994, 18). Ta prilagoditev lahko nenazadnje pomeni celo pot do večje avtonomnosti posameznih strankinih delov (Mair 1994, 12), vsekakor pa oba pozivata k natančnejši preučitvi mesta, ki so ga stranke skozi čas svojim članom namenjale.

2.3 Kdo spreminja, kdo odloča?

Kot postaja razvidno, imajo na umestitev članstva v strankino strukturo poleg osebnih interesov članov izredno pomemben vpliv njeni voditelji. Ob ključnem vodilu vseh voditeljev strank, to je uresničenje zastavljenih političnih ciljev (glej Scarrow 1996, 33), bodo namreč na podlagi svojih prepričanj in posledično s svojimi odzivi na najrazličnejše zunanje dogodke vplivali na organizacijsko podobo stranke, na včlanjevanje in tudi na stopnjo posameznikove politične angažiranosti tako znotraj kot zunaj strank. V imenu celotne stranke bodo za doseg zastavljenih ciljev posegali v njeno strukturo, zaradi česar je prav iz strankinega odziva na dogodke v družbi razviden njen interes do članov. Do dopuščanja in sprejemanja upadanja števila članov je po mnenju Scarrow privedlo spremenjeno vrednotenje njihove vrednosti za stranko (ocena stroškov

¹³ Kot navaja Scarrow (1996, 35) je po mnenju Panebianca želja po razširjanju in velikosti stranke vezana na želje vodij, in sicer vedno tako, da ne bodo ogroženi njihovi notranji odnosi moči oz. bodo članstvo ravno v namen takega prevrednotenja moči vključevali. Velikost stranke je zato po njenem mnenju pogosto odvisna od njene notranje strukture moči; od potrditve njene dominantne koalicije.

in koristi od njih) (glej Scarrow 1994, 51), saj je prepričana, da bi lahko stranka oz. njeno vodstvo v primeru lastnega interesa vedno našlo ustrezne vzpodbude, ki bi posameznike k delovanju v stranki ponovno pritegnile. Prepričana je, da dokler strankini vodje ne bodo videli v članstvu nekih prednosti, tako dolgo ne bodo vlagali v ohranjanje članstva niti lastnih naporov niti finančnih ali drugih stroškov, temveč bodo verjetneje oblikovali majhne, njim ustrezajoče organizacije z le nekaj sledovi članstva.

3 POMEN ČLANSTVA V STRANKI

Politične stranke so kot predstavnice ljudstva bistveno vezane na neko množico ljudi, ki jo predstavljajo in katere mnenja, zahteve, stališča javno zastopajo. V svoji vlogi zastopajo tako člane kot tudi podpornike in volivce stranke, spreminjanje prepričanja o vrednosti strankinih članov s strani vodij pa bo pogojevalo in določalo smeri njenega razvoja.

Da bi odnose in nekatere posege v strankino organizacijsko strukturo lažje razumeli, bom v nadaljevanju predstavila vidike, kako lahko strankino vodstvo svoje člane dojema, ter tudi prednosti in slabosti, ki jih lahko v članstvu prepoznava posameznik.

3.1 Strankino vrednotenje članstva

Vodstvo stranke lahko seveda v svojih članih prepoznava tako prednosti kot tudi slabosti, vendar v prvi vrsti člani strankam in njihovim programom zagotavljajo neko legitimnost, česar se vodstva tudi zavedajo. Že samo s tem, da stranka ima člane, ti potrjujejo njeno izhajanje iz družbe, voditelji pa lahko računajo tudi na to, da bo večja in močnejša organizacija bolj spoštovana tako s strani volivcev kot tudi s strani drugih strank.

Ta prednost člansko močnih strank prihaja do izraza ob vsakem izvajanju strankine politike. Vodstvo se lahko namreč na svoje člane obrne ali se nanje sklicuje ob iskanju podpore v političnih akcijah, na volitvah in referendumih, število članstva pa bo prišlo do izraza tudi oz. predvsem v okoljih, kjer velja, da so člani rednejši volivci kot ostali (glej Scarrow 1996, 43). Scarrow tako poudarja, da so člani nasprotno od denarja, ki je čisto premoženje, resda lahko za stranko brez posebne vrednosti, vendar lahko postanejo nenadomestljiv vir, če so jih

voditelji sposobni mobilizirati ob pravem času in na koristen način (Scarrows 1996, 40).¹⁴

V zadnjem času stopa v ospredje vloga članov kot oseb, ki lahko s svojimi vsakodnevnimi stiki vplivajo na stališča drugih. Člane se je zato poimenovalo kar 'pomnoževalci glasov' (vote multipliers), saj so skupaj z lokalnimi mnenjskimi vodji razumljeni kot potencialni ambasadorji v družbi.¹⁵ Preko svojih neformalnih stikov lahko širijo stališča stranke ter na ta način povečujejo ali povrnejo zaupanje družbe vanjo, obenem pa lahko voditelji pričakujejo, da se bodo neodločeni volivci odločali prav glede na obstoječe podpornike neke stranke in njihovo naravo. Pomembno vlogo pri tem igra demografska raznolikost članov, saj bodo številni člani iz različnih segmentov družbe stranko predstavljali kot popularno organizacijo oz. bo stranka s takšno samopromocijo skušala omenjeno podporo doseči (glej Mair 1994, 15; Scarrows 1996, 42-43 in 134-135).¹⁶

Skozi omenjeno vlogo članov se izražata dve njihovi izredno pomembni vlogi: vloga članov kot povezovalcev stranke z ljudmi in okoljem, saj kot pomemben komunikacijski kanal ohranjajo stranko v stiku z realnimi tlemi; obenem pa so člani vir informacij o javnih skrbih, ki se porajajo v različnih segmentih družbe, stranka pa jih lahko prevzema za svoje (glej Seyd in Whiteley 2004, 361). Poleg tega lahko vodstvo stranke v članih prepozna neprecenljivo bazo mladih moči, vir novih idej o tem, kako izboljšati in približati strankino politiko ljudem ali jo narediti učinkovitejšo, in prav iz te baze bodo lahko oblikovali generacijo bodočih politikov, od katerih bo nenazadnje odvisen položaj stranke v prihodnosti (glej Seyd in Whiteley 2004, 361; Scarrows 1996, 44-45).

¹⁴ Primer za možnost koriščenja prednosti članstva je že ob zakonski omejitvi dovoljene porabe finančnih sredstev v predvolilni kampanji. Stranka bo namreč lahko za izvedbo ali dokončanje svoje kampanje aktivirala svoje morda celo neaktivne člane (glej Seyd in Whiteley 2004, 361).

¹⁵ Pomembnost članov kot strankinih političnih ambasadorjev v družbi sta s svojo raziskavo potrdila Seyd in Whiteley (2004, 362), v kateri je kar 86% anketiranih odgovorilo, da o političnih temah govorijo z ljudmi, ki sicer niso člani stranke. V izvedeni raziskavi se tako člani resnično izkažejo za osebe, ki med ljudi širijo svoje politično mnenje, in sicer med prijatelji kar v 56% tudi samoiniciativno, medtem ko so ob delovnih kolegih nekoliko bolj zadržani. Z njimi se bodo o politiki pogovarjali (brez vzpodbude s strani sodelavca) v 39%.

¹⁶ Demografsko nereprezentativnost so ponekod skušali omiliti z uvedbo kvot za liste kandidatov, ki so določale delež žensk (1/3) in delež mlajših od 30 let (10%) na kandidatnih listah. Stranke so tako pogosto za ceno volilnih glasov spreminjale lastno strukturo, pa čeprav se to pogosto ni skladalo z interesi vseh (glej Scarrows 1999, 349-352).

Številno članstvo gotovo blagodejno vpliva tudi na potrebe po poročanju članske statistike, še posebej kadar se iz nje ocenjuje položaj in moč stranke.¹⁷ Tudi vidik članstva kot prostovoljne delovne sile do neke mere še ostaja aktualen, vendar je potrebno poudariti, da se ta pripravljenost skozi čas manjša, tako da se z manjšanjem števila članov manjša tudi njihova pripravljenost za aktivno podporo stranki (glej Scarrov 1996, 44).¹⁸ Kljub temu pa nekateri avtorji izpostavljajo pomembno dejstvo, da niso le mesečno porabljene ure za stranko pokazatelj, koliko posamezen član prispeva ali pomaga svoji stranki pri njeni vlogi v predstavniki demokraciji. Tako v svojem članku Pedersen in drugi (2004, 376) navajajo opažanja, da je težnja zahodno-evropskih strank prav v vzpodbujanju finančne aktivnosti svojih članov, ob kateri član resda ni strankarsko aktiven v smislu porabe svojega časa za delovanje v stranki, vendar pa lahko stranko krepko podpira s svojimi finančnimi prispevki, s katerimi se lahko nato stranka promovira v časopisnih oglasih, televizijskih prispevkih, organizira mnenjska soočanja in podobno. Tudi s tega vidika zato ostaja potencialna finančna vrednost članov pomembna, pa čeprav člani morda niso strankin glavni finančni vir (glej tudi Mair 1994, 14; Scarrov 1996, 43).

V uvodu sem kot temeljno funkcijo sodobne stranke omenila oblikovanje političnih stališč, ki ne bodo izhajala le iz strankine ideologije, temveč tudi iz prilagajanja potrebam in stališčem volilne baze. Manko ideološkega temelja in težnja po stranki kot prilagodljivi organizaciji omogočata stranki, da deluje kot

¹⁷ Pomembnost te vloge članov ponazarja Mairov primer švedskih strank, ki so podpirale članstvo prav z razlogom, da so se lahko predstavljale kot množične stranke in da so ohranile videz pomembnega političnega predstavništva (glej Mair 1994, 14).

¹⁸ Prav s tem vprašanjem, kaj se dogaja z aktivnostjo članov ob upadanju njihovega števila v stranki, sta se ukvarjala Heidar in Saglie (2003). Vprašala sta se, ali izstop članov iz stranke res sočasno pomeni strankino transformacijo; ali upad članstva vpliva na aktivnost in politično motivacijo znotraj stranke. Na podlagi podatkov, pridobljenih s strani članov dveh norveških strank, sta ugotavljala, da se ob upadanju članstva nekako skladno izgubljali tako aktivni kot tudi pasivni člani. Raziskava iz leta 1991 je pokazala, da je le malo članov toliko aktivnih, da bi jih lahko opredelili za demokratično značilno aktivne, kar pa velja tudi za člane strank v drugih državah (glej Heidar, Saglie 2003, 764). Kot bistveno ugotovitev raziskave štejeta to, da se ob upadu članstva, ko je stranka izgubila 45% svojih članov, aktivnost ostalih članov ni niti povečala niti upadla. Delež aktivnih je ostal enak (glej Heidar, Saglie 2003, 767).

učinkovita organizacija, ki se poteguje za volilne glasove s prilagajanjem potrebam in željam volilne baze.

Po mnenju nekaterih raziskovalcev pa takšna ureditev ni v skladu z zahtevami članov, ki tudi na splošno veljajo za radikalnejše v svojih stališčih od voditeljev stranke, zaradi česar so tudi manj nagnjeni h kompromisom. Zaradi tega večkrat naletimo na mnenje, da bo prav močno, odločno članstvo vplivalo na neprilagodljivost in neodzivnost stranke do spreminjajočega se mnenja volilnega telesa - tudi za ceno volilnega poraza.¹⁹ Čeprav sicer obstajajo teoretični in empirični dokazi, ki to zanikajo, bo v primeru, da voditelji verjamejo, da je tako, organizacijski razvoj stranke pešal. Investicija vanje bo na ta način razumljena kot slaba investicija, ki le troši strankine vire (čas vodij, pisma, zabave, postavljanje kandidatov glede na člane ...), ki bi lahko bili sicer drugače razporejeni in izkoriščeni (glej Scarrow 1996, 40-41).

Stališča glede posameznih od navedenih prednosti članstva se razlikujejo od stranke do stranke, pri vseh strankah pa bo veljalo, da tisto, KAJ stranke pričakujejo od članov, vpliva na to, KAKO stranka deluje in KOGA skuša v svojo organizacijo vključiti (glej Scarrow 1994, 50-51), na to pa se bo navezovala tudi cena oz. strošek, ki ga bo stranka pripravljena za posamezen vir plačati.

3.2 Prednosti in slabosti članstva z vidika članov

Podobno kot stranke imajo tudi posamezniki različne motivacije, zakaj se v stranke včlanjujejo in pogosto je njihova aktivnost v stranki prav odraz razlogov, zakaj se je nek posameznik v strankino organizacijo vključil.²⁰ Posamezniki se v stranke včlanjujejo na podlagi lastnih pričakovanj in koristi, ki bi jim jih članstvo

¹⁹ Dva primera, ki ponazarjata pasti togosti stranke in možnost usodnih posledic ob zastopanju stališča članov, ki pa je nasprotno od mnenja strankinih volivcev, navajata Seyd in Whiteley (glej 2004, 363).

²⁰ Poglobljen pristop k vprašanju osnovnega interesa za včlanitev in kasnejšo aktivnost članov so leta 1994 posvetili Whiteley, Seyd in Richardson (glej Whiteley 1994). V svoji raziskavi, v kateri so veliko pozornosti namenili prav vprašanju vzpodbud za strankarsko aktivnost, so ugotovili, da je aktivnost motivirana iz treh faktorjev: 1. Z različnimi selektivnimi vzpodbudami, kot so ambicije za voljeno mesto; 2. Motiviranost s strani želje, da stranka doseže neke cilje (kolektivno dobro); 3. Motiviranost zaradi potrebe po izražanju. (glej tudi Heidar in Saglie 2003).

lahko prineslo, ter obenem glede na organizacijsko strukturo strank, ki bistveno pogojuje možnosti posameznikove aktivnosti in izpolnjevanja lastnih interesov v njenem okviru. Glede na te možnosti in glede na lastne ambicije se bo posameznik odločal o smeri in načinu delovanja v stranki. Kitschelt je posameznike, ki so se v stranko vključili zaradi duha solidarnosti in kolektivnega dobrega, imenoval **ideologi**, tiste, ki so v stranko zvabile kratkoročne koristi, je imenoval **lobisti**, člane, ki si prizadevajo za lastne dolgoročne prednosti, pa je imenoval **pragmatiki** (v Scarrow 1996, 34).

Prednosti članstva za posameznika je Katz (1990, 149-154) na podlagi svoje raziskave strnil v petih tezah. Mednje uvršča večji politični vpliv v stranko vključenega posameznika, ki pa je izhajajoč iz njegove raziskave manjši za mlajše člane. Motivacijo za včlanitev v stranko prepoznava v materialnih koristih, ki bi jih lahko posameznik imel, v prepričanjih, da jim bo članstvo prineslo prednostno obravnavo pri uradnikih, obenem pa ugotavlja, da lahko članstvo posamezniku predstavlja tudi vir socialnih in psiholoških nagrad. Člani se lahko namreč počutijo socialno odgovorne, da se udeležujejo javnih razprav, čeprav je lahko po drugi strani njihovo članstvo le posledica osebne potrebe po nastopanju, izražanju mnenja in zasedanju neke vidne pozicije v lastnem okolju.

Članstvo je razumljeno tudi kot vir informacij, ki pa so seveda, kot bom pokazala v nadaljevanju, vsebinsko in količinsko odvisne tako od mesta, ki ga član v stranki zaseda, kot tudi od pomena, ki ga vodstvo stranke članom pripisuje.

Glavna negativna stran članstva se kaže v finančni obvezanosti k plačevanju članskih prispevkov, čeprav je treba priznati, da le-ti praviloma niso tako visoki, da bi ogrozili posameznikovo socialno stanje, če si želi biti član stranke. Poleg finančne pa lahko članstvo v stranki posamezniku predstavlja tudi časovno obremenitev, ki pa je ponovno v veliki meri odvisna od njegove lastne pripravljenosti in razpoložljivosti za delo v stranki.²¹

²¹ Podobno videnje vzpodbud za članstvo v politični stranki po Wilsonu navaja Scarrow (1996, 34).

Ne glede na vzpodbude in interese, ki jim stranka sledi, bodo imeli vsi njeni (tudi potencialni) člani le malo verjetno isti interes, zakaj postati ali biti član stranke in katero vlogo pri tem prevzeti. Da bi se pričakovanjem in potrebam članov približali, voditelji stranke oblikujejo vzpodbude, s katerimi želijo vplivati na to, ali bo nek posameznik postal član politične stranke ali ne, ter kakšna bo njegova aktivnost v stranki. Vrsta vzpodbud se bo spreminjala z vsako drugačno ocenitvijo prednosti, ki jih voditeljem člani predstavljajo (glej Scarrow 1996, 49), zato strankino članstvo na nek način odseva njen glavni cilj, zakaj članstvo potrebuje. Seveda pa bodo le redke, če že katere stranke, omejile rekrutacijo svojih članov na le en tip, saj bo v večini strank več od le enega odgovora na to, zakaj člane potrebuje in kako ji lahko koristijo. Glede vzpodbud tako Scarrow (glej 1996, 47) pravi:

1. če stranka želi člane, jih želi zaradi izvrševanja določenih nalog, ki bodo verjetno povečale njene možnosti za uspeh na volitvah;
2. če stranka želi člane, bo poiskala vzpodbude, ki bodo opogumili posameznike, da postanejo njeni člani. V ta namen bo pripravljena porabiti določene strankine vire ali celo predati oz. preoblikovati določene vodstvene privilegije;
3. posamezniki, ki postanejo člani stranke, se razlikujejo med seboj po svojem zanimanju za določene vrste nalog;
4. če stranka želi člane, bo članom nudila spodbude, prikrojene za pridobivanje prav določenih posameznikov, ti pa bodo zanje predvidene naloge tudi prevzemali.

S takšnim razumevanjem bo stranka tista, ki bo glede na to, katere od članov si želi, oblikovala vzpodbude za včlanitev. V kolikor tega interesa ne bo, bodo stranke članstvo izgubljale, vse dokler jim ne bodo s članstvom ponudile pomenljivih prednosti.²²

²² Takemu razmišljanju pritrjuje raziskava Seyda in Whiteleya (2004), v kateri navajata primer britanske Laburistične stranke, ki je v želji po osvojitvi oblasti v državi pomembno posegla v svojo dotedanjo strankino strukturo. Z novo organizacijsko strukturo so članom omogočili, da so vplivali na

Poleg vzpodbud in osnovnih interesov članov pa Seyd in Whiteley (2004) navajata še tri razloge, ki s strani članov botrujejo upadu njihovega zanimanja za članstvo v stranki. Kot **prvi** razlog navajata, da sam politični prostor danes postaja preveč tekmovalen in da imajo obenem ljudje, ki se želijo politično vključiti, za to veliko več možnosti kot nekoč. Med rastočo množico različnih organizacij, ki ljudem omogočajo politično vključevanje, so politične stranke le ena od možnosti. Kot **drug** razlog navajata vsesplošno tekmovanje za človekov čas in energijo ob že tako prenapolnjenih dnevih. Ta bitka se ne bije le med različnimi organizacijami, temveč predvsem z raznimi zabavnimi, prostočasnimi aktivnostmi, ki se jih posamezniki udeležujejo ob svojem delu. **Tretjo** razlago pa Seyd in Whiteley navezujeta na socioekonomske in demografske dejavnike. V okviru teh se išče razloge za upad zanimanja za članstvo v izginotju tradicionalnega delavskega razreda in njegovih skupnosti, v zmanjšanju pomena razrednih razkolov in pripadnosti posameznim socialnim skupinam, v upadu članstva v sindikatih ter celo v zaposlovanju žensk.

Za posameznike, ki porabijo več časa za službo, domača opravila ali prostočasne aktivnosti, bo članstvo v stranki preprosto manj zanimivo, na volitvah pa se bodo odločali glede na ponujene programe strank in ne več glede na svojo statusno pripadnost (glej Seyd in Whiteley 2004, 357-358; Scarrow 1996, 1).

strankino politiko in izbiro voditeljev, poleg tega pa jim vlivali vero, da bodo kot člani laburistov pomembno vplivali na politične spremembe v državi. Zaradi želje po novih članih je bilo vodstvo pripravljeno vlagati tako osebne napore kot tudi finančne in časovne stroške. Intenzivnost rekrutiranja novih članov in večanja njihove pomembnosti se je po osvojitvi vlade bistveno zmanjšala, s tem pa se je povrnilo tudi upadanje števila članov v stranki. A kar je bistveno, prave vzpodbude lahko tudi v današnjem času pomembno vplivajo na člansko strukturo stranke. Vendar v odvisnosti od interesov strankinih voditeljev (Seyd in Whiteley 2004, 357).

4 POBUDE ZA SPREMEMBE

Pomembnost posameznega od navedenih argumentov, ki nato vpliva na samo organizacijsko vpetost članov v strukturo stranke, variira od stranke do stranke in tudi med posameznimi obdobji vrednotenja vrednosti članov znotraj iste stranke. V preteklosti sta imela pomemben vpliv na spreminjanje vrednosti članstva z vidika voditeljev upad števila članov v stranki (podatki Katz, von Biezen, Scarrow ...) ter pojav skupin ali organizacij z močnim, izoblikovanim mnenjem, ki so ga bile pripravljene tudi javno zastopati. Kot resna alternativa in zato tudi nekakšna grožnja utečenemu strankarskemu sistemu so te skupine vodstvo strank prisilile k drugačnemu razumevanju vrednosti neformalne, zunaj-strankarske podpore in posledično k preureditvi notranjih vzorcev članskega organiziranja.

Pomembno prelomnico v vrednotenju članstva je kmalu po Milbrathovi raziskavi iz leta 1965,²³ v kateri je bilo največ pozornosti namenjene aktivnim članom, prinesla ponovna ocenitev vrednosti članstva v 1970-ih in 1980-ih letih, ko so se voditelji zavedli, da lahko tudi ti neaktivni člani pomembno pripomorejo k strankini vidnosti. Široko, neaktivno članstvo ni več razumljeno kot vir običajnih, predvsem finančnih in legitimizacijskih zalog, temveč postane pomembna baza simpatizerjev, razpršena po družbi, katerih največja vrednost je v širjenju lastnega političnega prepričanja v družbo. Skladno s tem so stranke začele zavračati mnenje, da je zanje 'koristen' ali potreben le en tip članov ter so prepričane, da moderna stranka lahko in tudi mora sloneti tako na profesionalcih kot na prostovoljcih, če želi doseči javno podporo (glej Scarrow 1996, 155).

²³ Milbrath je posameznikovo vključenost in angažiranost v stranki preučeval na podlagi izbranih aktivnosti članov, na katere je navezoval potreben čas in energijo, ki ju mora posameznik za to aktivnost prispevati. Glede na aktivnost članov v političnem življenju je ameriško javnost razdelil na tri dimenzije: apatični (ti ne sodelujejo v nobeni od političnih aktivnosti), opazovalci (ti posamezniki so v aktivnosti vključeni le minimalno) in gladiatorji (ta skupina predstavlja peščico politično zelo aktivnih) (glej Milbrath 1965). Žal pa se ob takem razvrščanju na podlagi kvantitet, kot so čas, denar, časovno ovrednoteno udeleževanje na strankarskih shodih in podobno, upoštevani le nekateri od pokazateljev, o posameznikovih aktivnostih in njihovem vplivu na delovanje in izvajanje politik stranke pa ne izvemo tako rekoč nič.

V 1960-ih je tako še veljalo, da stranka potrebuje aktivne in delovne člane, sredi 1980-ih pa se je mnenje spremenilo do te mere, da so stranke začele vabiti v svojo organizacijo vse potencialne (!) člane, četudi se ti nimajo namena nikoli udeležiti nobene večje aktivnosti od poravnavanja finančnih obveznosti²⁴ (glej Scarrow 1996, 146). Izpostavila se je pomembnost neformalne ustne propagande preko vsakdanjih stikov (prijatelji, sodelavci, sorodniki), s čimer se stranka lažje predstavlja različnim družbenim skupinam, ki imajo seveda različne interese in s tem tudi potrebe, ter si obenem zagotavlja stalno prisotnost v okolju in družbi. Ob tem se izpostavi potreba po učinkovitem informiranju (strankarski časopisi, brošure) in stalnem stiku stranke s svojimi člani, saj bodo lahko ti le na ta način izpolnjevali strankina pričakovanja.

Pomemben in večkrat omenjen dejavnik, ki vpliva na to, kdaj bo stranka uvajala spremembe v lastno strukturo, ki lahko pomenijo tudi menjavo vodstva, je tudi uspešnost stranke v doseganju zastavljenih ciljev. Četudi bodo namreč njeni dolgoročni cilji trdno stoječi, se lahko pogledi na to, kako jih doseči, spreminjajo. Eden od pokazateljev neustreznosti in neučinkovitosti načina doseganja ciljev so na primer volilni rezultati, zaradi katerih bo do sprememb prihajalo tudi ob interesu po: a) volilni maksimizaciji, b) maksimiziranju parlamentarnega vpliva, c) ohranjanju strankine enotnosti, d) realizaciji programa (Bille 1997, 380).²⁵

Pa vendar, Cross in Young (2004) izražata pomisleke na to, da bi povečanje možnosti sodelovanja v stranki dejansko povečalo naklonjenost članov posameznim aktivnostim in s tem njihovo aktivnost. Stranke gotovo odigrajo

²⁴ Tako je za strankina srečanja v 1950-ih veljalo, da so namenjena izključno članom in da so dokaj pogosta (6-krat na leto), medtem ko so srečanja namenjena širši javnosti organizirana bolj poredko. Sredi 1970-ih je prišlo po navedbah Scarrow do pozivov lokalnim strankarskim organizacijam, da naj vsa svoja srečanja odprejo vsej javnosti ter jih popestrijo z neformalnimi, zanimivimi priložnostmi za civilna druženja z raznimi obiski ali tematskimi razpravami (več o spremembah v vrednotenju članstva v nemških in angleških strankah glej Scarrow 1996, 139-142).

²⁵ Lep primer takega vpliva nam v svojem članku predstavita Cross in Young (2004), ko navajata primer kanadske Reformistične stranke, ki je na svojem področju prva uvedla člansko soodločanje pri pomembnih strankinih vprašanjih (voditelj stranke, kandidatne liste). Stranka je doživela velik uspeh na volitvah, le-ta pa je bil razumljen kot pokazatelj navdušenja volivcev nad uvedenimi spremembami, zaradi česar so bile v podobno reorganizacijo prisiljene tudi druge stranke.

izjemno pomembno vlogo s svojimi strategijami, notranjo organizacijo in pripravljenostjo za spreminjanje le-teh. Od njih je in bo odvisno, ali bo stranka svoje strukture odprla, ali bo določene prednosti, ki so bile v domeni voditeljev, predala članom, ali bo člane ustrezno informirala, izobraževala ... Se pa lahko zgodi, da 1. lokalne stranke sprememb glede aktivnosti članov ne bodo pripravljene izvajati in da bodo, kakor skleneta tudi Heidar in Saglie (2003, 783), poskusi vodstva, da bi premaknili aktivnosti članov v druge, nove smeri, želi le malo uspeha, če 2. člani za to, da bi prevzemali nove naloge in priložnosti, ne bodo zainteresirani.²⁶

4.1 Spremembe kot vzpodbude za aktivnost

Mnenja, da se lahko z uporabo ustreznih vzpodbud v nasprotno smer obrne celo trend upadanja članstva, sta, kot smo videli, poleg Scarrow tudi Seyd in Whitley (glej Seyd in Whiteley 2004, 357 - 364). Seveda se vsi zavedajo, da to še ne pomeni, da strankina vodstva te potrebne vzpodbude tudi dejansko poznajo, se jim pa zdi verjetno, da so tako kot ostali tekmeči za posameznikov prosti čas in pozornost tudi strankini organizatorji sposobni delati povezave med posameznimi vzpodbudami, ki jih stranka podaja, in osebami, ki bodo z njimi najverjetneje privabljene. Scarrow je tako prepričana, da izkušeni organizatorji tudi v primeru, ko gre za politične stranke, izhajajo iz izkušenj, in da se te odražajo prav v ideji, da različne vabe privabljajo različne ribe (glej Scarrow 1996, 48). Njihov interes po določenem tipu članov bo zato lepo razviden prav iz vrst vzpodbud, ki jih svojim članom in tudi tistim, ki bi to šele lahko postali, ponujajo.

²⁶ Zanimivo raziskavo na temo vodenja stranke sta izvedla Hansen in Saglie (2005), v kateri sta se ukvarjala prav z vprašanjem, kdo v stranki bi naj stranko vodil oz. ji vladal. Zanimal ju je prav odnos članov stranke do znotraj-strankarske demokracije in do voditeljev stranke. Ocenjevala sta s terminom *organizacijske vrednote* označen odnos članov do znotraj-strankarske demokracije, ki sta ga ocenjevala na podlagi odgovorov na vprašanja: *Koliko moči bi morali imeti strankini člani in kako avtonomni bi morali biti njeni voditelji? Ali bi morala biti znotraj strank vzpostavljena posredna ali neposredna demokracija? Ali bi morala biti znotraj-strankarska demokracija omejena na člane ali bi morala biti razširjena tudi med volivce?*

V raziskavi ugotavljata, da so člani novih levo usmerjenih strank precej zadovoljni s svojimi voditelji in da nasprotujejo povečanju vloge volivcev v stranki, kar pa je lahko tudi posledica zavedanja, da bi takšen poseg povečal maneverski prostor njihovim voditeljem (glej Hansen in Saglie 2005, 21).

Vzpodbude, ki jih lahko voditelji članom ponudijo z namenom izpolnitve lastnih interesov, lahko razdelimo na:

1. Družabne
2. Prednostne ali koristne
3. Identifikacijske
4. Participativne

Primeri vzpodbud, ki nudijo druženje ali koristi, so razni organizirani tečaji, plesi, pogovori, uvajanja plačilnih in celo strankarskih popustnih kartic (glej Scarrow 1994, 54), ki se jih bodo organizatorji posluževali, kadar bodo želeli pasivno članstvo. S temi vzpodbudami bodo namreč le nižali kriterije za vstop v stranko in povečevali materialne prednosti, ki jih bodo lahko člani od članstva imeli, ter na ta način morebiti tudi povečali število strankinih članov. Na povečanje politične aktivnosti in zainteresiranosti članov pa takšne vzpodbude ne bodo imele vpliva.

Ker me v delu zanima **vpliv članov** v stranki, ki je vezan na participativne vzpodbude, podane s strani stranke, me bodo kot take zanimale vzpodbude in posledične aktivnosti, kot so selekcija kandidatov (tako za lokalne kot tudi za nacionalne volitve), izbira predsednika stranke, sooblikovanje politik, srečevanje z voditelji, vprašanje enakovrednega dostopa do predstavniških in odločevalskih mest v organih stranke in drugih političnih institucijah, dostop do informacij in sam sistem informiranja v stranki, možna uporaba posvetovalnih političnih anket in notranjih zavezujočih referendumov ter tudi organiziranje izobraževalnih srečanj in izletov za lažje in kvalitetnejše udejstvovanje v politični sferi.

Trend, ki ga iz raziskav, zbranih v delu *How parties organise* (Katz in Mair 1994)²⁷ razbira Mair, je, da stranke skušajo dajati svojim članom raje več možnosti za vplivanje kot manj in da jih tudi raje pooblašajo za nove vloge, kot potiskajo na obrobje (glej Mair 1994, 15). Tako se dogaja, da mnoge stranke

²⁷ V okviru tega dela so zbrane raziskave skoraj osemdesetih političnih strank iz dvanajstih držav.

danes zgoraj omenjene participativne vzpodbude svojim članom omogočajo,²⁸ vendar Mair ob takšni demokratizaciji strank, v okviru katere naj bi člani pridobili pomembnejšo vlogo, opazi zanimiv pojav. Ob sami demokratizaciji se namreč podeljuje več moči in neodvisnosti tudi njenim javnim delom, centralne strankarske organizacije pa ob tem postajajo profesionalizirane²⁹ (ta vzorec se kaže v različnih strankah držav Avstrije, Danske, Nemčije, Irske in Nizozemske) (glej Mair 1994, 15).

Težava, ki jo Mair ob tem prepozna, je sočasno zatiranje, da se povečuje moč strank na terenu oz. njenih članov, in obenem, da po moči, pomembnosti in avtonomnosti rastejo javne in centralne stranke. Skrb, da razširjanje vključenosti v formalne izbore kandidatov in predsednika stranke še zdaleč ne pomeni avtomatskega povečanja nadzora članov nad njihovimi voditelji, in da je možno prav nasprotno, da se na ta način to isto bazo ravno omejuje, sta izrazila tudi Katz (2001) in Scarrow (1999). Tudi onadva opozarjata na možnost, da je prav strankino ponujanje posameznikom neke možnosti sodelovanja, lahko le manipulacija s strani strankarskega vodstva, ki si na ta način zagotavlja lastno avtonomnost.

Ob poudarjanju demokratizacije strank se tako zastavlja vprašanje, koliko je lokalna strankarska organizacija sploh avtonomna nasproti javnemu in centralnemu delu stranke. Ali ima kakšen vpliv nanju in končno, ali imajo člani vpliv na delovanje lokalnih strankarskih organizacij. Ali gre torej (v primeru, ko lokalne strankarske organizacije veljajo za avtonomne) za avtonomnost voditeljev le-teh in posledično oligarhijo, ali morda vendarle za avtonomnost lokalnih delov

²⁸ Izbiro predsednika stranke s strani članov je belgijska stranka PSC uvedla leta 1970, leta 1981 ji je v tem koraku sledila britanska Laburistična stranka, nato še Irska in ostale. Sočasno se je uvajalo člansko postavljanje kandidatov za volitve, na Danskem pa so člani dobili celo pomembno vlogo pri oblikovanju strankinega programa. Podobne spremembe se je v poznih 1960-ih in zgodnjih 1970-ih uvajalo v Nemčiji in na Nizozemskem. V zadnjem času pa se po njegovem mnenju ta trend umirja ali celo nazaduje. Mair navaja celo primer norveških strank, kjer lokalne stranke niso hotele predati nadzora nad izbiro kandidatov nazaj vodstvu, tako da so ohranile svoj pomemben glas (glej Mair 1994, 5).

²⁹ V Kirchheimerjevi catch-all stranki in Panebiancovi kadrovske sta se vloga in pomen članske organiziranosti zmanjšala v korist strankarske elite. V Katz Mairovi kartelni stranki pa so člani ponovno cenjeni, vendar kot posamezniki, s katerimi se komunicira več preko pošte ali interneta kot na sestankih, kar po mnenju Heidarja in Saglieja vodi k individualiziranemu pasivnem članstvu (glej Heidar in Saglie 2003, 765).

stranke od centralnih in obenem za odvisnost od mnenja njenih članov, ki bi na ta način lokalno politiko soustvarjali.

5 PASTI DEMOKRATIZACIJE STRANK

Trenutne strukture strank, ki so po številu članov šibke, imajo prav to prednost, da jim manjše število članov ponuja več možnosti za vključitev le-teh v politično odločanje ter na ta način možnosti za več demokracije znotraj stranke. A kakor poudarja Mair (glej 1994, 15), se s tem možnost resnične demokratičnosti znotraj stranke šele odpira.

Kot že rečeno, gre za vprašanje, kako si ob avtonomizaciji in profesionalizaciji strankinih delov razlagati njeno demokratizacijo. Kot ena možnih razlag predstavljenega položaja se vsekakor kaže ta, da je za povečano, izboljšano demokracijo znotraj stranke (ki v glavnem obsega pravice ob izbiri kandidatov in predsednika stranke) preprosto potrebno močnejše jedro, centralni del stranke, ki vse to organizira in upravlja, vendar je prav zato, ker je to le možnost, potrebno izpostaviti tudi možne vidike navidezne demokratizacije strank.

Prvi pomislek ob t.i. demokratizaciji strank Katz navezuje na idejo, da model kartelnih strank od voditeljev prav zahteva, da za povečanje potrebne avtonomije v aktivnem delovanju v medstrankarskem kartelu formalno omogočajo delovanje navadnim članom ali celo podpornikom stranke, saj bi takšno povečanje moči osnovni bazi stranke zmanjšalo moč srednjih (ideološko motiviranih) aktivistov, ter tako ohranilo moč vodilnih. Še posebej prihaja to do izraza, ko gre za razširjanje pravic onstran meja strankinega članstva med simpatizerje in navadne volivce, ko v primeru izbire kandidatov postane ključno prav poznavanje osebe in njenega imena, s čimer imajo prednost visoki vidni centralni voditelji.³⁰

Nekoliko drugačen pomislek navaja Mair, ki prepoznava ključ za avtonomijo centralnih in javnih delov stranke v tem, da ti deli omogočajo vedno več avtonomnosti strankam na terenu. Mišljena je avtonomnost lokalnih strankarskih organizacij in njenih članov v odločanju o stvareh na lokalni ravni, v zameno za

³⁰ Kljub temu pa to strategijo spremlja nevarnost, da se bo kandidatura razširila prav med navadne člane, če si bodo le pravočasno na svojem področju priskrbeli dovolj podpore. To se je zgodilo v Kanadi, tako da je centralni del ob odvzemu moči lokalnim delom tudi sam izgubil moč (glej Katz 2001, 289-291).

kar javni in centralni deli pričakujejo lastno avtonomnost za delovanje na državni ravni (glej Mair 1994, 16-18). Takšna avtonomnost sicer po svoje niti ni nujno slaba, saj lokalni predstavniki in člani teh strank gotovo najboljše poznajo problematiko svojega okolja in tudi ljudi, ki bi jih lahko na lokalni ravni najboljše zastopali, s tem pa na svojo stran pritegnili tudi volivce, ki morda niso tradicionalno strankini.³¹ Problematična se lahko kaže le posledična izključenost tega nivoja iz odločanja na nacionalni ravni stranke.

Več možnih pasti navidezne demokratizacije pa tiči tudi v procesih selekcije kandidatov za organe stranke ter selekciji kandidatov za lokalne in nacionalne volitve, ki so lahko na prvi pogled oblikovani povsem demokratično. Možnosti za določanje kandidatov imajo lahko tako lokalne kot tudi centralne organizacije strank, v praksi pa gre navadno za kombinacijo obeh možnosti. Razmerje moči med obema deloma stranke se giblje med možnostmi, v katerih kandidate samostojno izbira eden izmed njiju, ter možnostjo, ko sta v proces vključena oba dela, in sicer na način, da se medsebojno omejujeta. Ob tem pa ni pomembno le to, "kdo ima nadzor (zadnje besedo) nad selekcijo kandidatov, ampak tudi, kdo ta nadzor nekomu podeljuje" (Krašovec 2000, 41).

Pogosto lahko zasledimo, da ima vlogo oblikovalca kandidatnih list lokalna organizacija, vendar ji centralni deli že v izhodišču svetujejo ali priporočajo (če ne celo postavijo) možne kandidate, med katerimi lahko lokalni deli izbirajo. Poleg tega pa je lahko kot lokalni del stranke mišljen le občinski odbor stranke, medtem ko bi se za bolj demokratično ureditev pričakovalo, da bodo v izbor vključeni vsi člani (glej Krašovec 2000, 42-45).

Problematična je lahko tudi ureditev, ko je centralnemu delu stranke podeljena možnost končnega potrjevanja kandidatov oz. možnost veta nad oblikovano listo. S takšnim posegom v oblikovanje list bi se lahko izničila vsa zastavljena demokratičnost izbora kandidatov, saj člani kljub odločanju o njih ne bi bili tisti, ki

³¹ Krašovec navaja primer angleških konservativcev, ki so s tem namenom za kandidate predlagali sindikalne zaupnike ter laburistov, ki so stavili na mlade intelektualce (glej Krašovec 2000, 42).

so kandidate oz. kandidatno listo v resnici postavili, obenem pa bi se lahko zaradi tega zmanjšalo število udeležencev izbora.³²

Ob vsem navedenem pa je pomembno tudi to, kolikšen delež strankinih članov je vključen v izbor takrat, kadar govorimo o odločanju centralnih delov. To mesto lahko namreč zavzemajo številčno veliki strankini organi, sestavljeni iz predstavnikov lokalnih strankinih delov (npr. Kongresi, Glavni odbori ...), ali pa ga zavzemajo najožji, številčno majhni organi stranke "ki predstavljajo (naj)ožje organe strank in so lahko prava oligarhija strank" (Krašovec 2000, 43).

Vodstvo in centralni deli strank bodo seveda vedno našli kakšno razlago, zakaj je poseg ali nadzor nad nekim 'demokratično' izvedenim postopkom potreben. Eden takih je ta, da kandidati preprosto "simbolizirajo in poosebljajo celotne stranke in ne le lokalnih organizacij" (Erickson in Carty v Krašovec 2000, 42), vendar bo po drugi plati zelo verjetna tudi razlaga, da je:

"proces selekcije kandidatov /.../ zelo primerno orodje za nagrajevanje poslancev in kandidatov, ki delujejo, kot vrh stranke od njih želi ter pričakuje, in za kaznovanje tistih, ki ne delujejo, kot bi od njih pričakovali centralni deli strank. Pričakovano delovanje in obnašanje pa nista nujno enako opredeljena v lokalnih organizacijah in centralnih delih strank" (Krašovec 2000, 43).

5.1 Ocenjevanje mesta stranke na terenu

Kot lahko vidimo, vsi navedeni pomisleki pritrjujejo Mairovemu sklepu, da demokratizacija strank na papirju povsem lahko soobstaja z dejanskim močnim vplivom strankarskih elit v praksi (glej Mair 1994, 17), zaradi česar bo šele preučitev strankine strukture ob upoštevanju možnih anomalij ureditve določila dejansko demokratičnost njene organizacije. Z željo po takšni ocenitvi je Scarrow

³² Krašovec (glej 2000, 44) sicer omenja, da je bila udeležba članov na volitvah kandidatov v strankah, ki so se odločile za tak način, relativno nizka, kar pa je lahko posledica posameznikove osebne odločitve, da te svoje pravice ne bodo izkoristili, ali pa posledica njihovega zavedanja, da je vse skupaj zgolj farsa oligarhične ureditve.

(glej Scarrow 1996, 29-32) zastavila tri vprašanja, ki se nanašajo na strankino formalno določeno strukturo ter na prakse, ki se jih v stranki uporablja za povezovanje voditeljev s strankinimi člani in volilno bazo. Ob raziskovanju se je tako vprašala:

1. Ali stranka skuša ustanoviti veliko, formalno vključeno, individualno članstvo;
2. Koliko vpliva imajo strankini člani in podporniki na delovanje strankinega vodja, postavljanje njenih kandidatov za javna mesta ter na oblikovanje njene politike;
3. Kako poteka informiranje v stranki.

Vprašanja se dotikajo lahkotnosti dostopa do članstva v stranki in medsebojne povezanosti članov, stopnje centraliziranosti odločanja ter načinov komunikacije med člani in strankino elito.

1. dimenzija: vključujočnost - označuje stopnjo ovir, ki ločujejo člana od podpornika. Te pregrade so delno določene z obsegom obveznosti in prednosti, ki jih članstvo posamezniku prinaša, pa tudi s proceduralnimi zahtevami ob vstopu ter z vzroki, kdaj bo stranka nekoga izključila. Scarrow (1996, 162-165) navaja primere, ko stranke zameglijo razlike med člani in podporniki do te mere, da nudijo nevklučenim podpornikom vse pravice do sodelovanja v odločanju in sponzoriranih dogodkih, kar jih po eni strani dela 'visoko vključujoče', po drugi strani pa svoje članstvo postavi v pozicijo, iz katere ne more imeti vpliva na dogajanje v strankini organizaciji in politiki.
2. dimenzija: centralizacija - definira lokacijo nadzora nad odločanjem, ki je v praksi locirano na imenovanje vodij, selekcijo kandidatov in določanje strankinih programov. Gre za vprašanje, koliko vpliva ima kdo oz. kdo v stranki odloča – strankini voditelji, lokalni voditelji ali članstvo. Formalna določitev razmerij znotraj stranke pa je lahko neskladna z njenim dejanskim stanjem, saj formalna demokratična urejenost še nikakor ne pomeni dejanskega izvajanja te demokracije v stranki. Kot sem navedla

že prej, so lahko namreč razni postopki, ki bi naj sicer ustvarjali člansko demokracijo, le orodje večanja moči in nadzora centralnih voditeljev, saj se lahko na njih le potrjuje že sprejete odločitve;

3. dimenzija: komunikacijski kanali (mediation) in pretok informacij – določena tako s strukturo kot prakso. Gre za vprašanje, kako hierarhične in centralizirane so strukture, preko katerih se vodstvo strank obrača na svoje člane, jih obvešča, organizira, mobilizira in koliko so nenazadnje strankini voditelji in strukture odprti za povratne, bottom-up informacije. Stranka bo z odstopom od tradicionalne hierarhične strukture (to je z zmanjševanjem posrednosti) pridobila predvsem dve prednosti: zagotovilo, da so tudi neaktivni člani redno kontaktirani, obveščani ter olajšano spodbujanje prednosti, ki jih lahko ima centralna stranka od svojih članov.

Ob opori teh vprašanj bom skušala v nadaljevanju oceniti strukturne značilnosti Slovenske ljudske stranke.

2. del

6 **NORMATIVNE DOLOČBE DELOVANJA SLS**

V tem delu naloge bom z namenom preučitve normativnih strukturnih določb Slovenske ljudske stranke (SLS) najprej obravnavala trenutno ureditev stranke, določeno z njenim Statutom in pravilniki, nato pa kot primer realizacije teh določb na lokalni ravni predstavila način delovanja občinske organizacije SLS (OO SLS) Litija, in sicer z vidika vrednotenja in umeščanja strankinih članov v njeno strukturo. Na podlagi ocen članov, ki so jih podali za posamezne vidike delovanja stranke, bom podala oceno njihovega (ne)zadovoljstva z delovanjem občinskega odbora in z odnosom voditeljev do članov OO SLS ter odgovor, ali prepoznavajo možnosti za aktivno vključevanje v stranko. Na podlagi raziskave bom poskusila oceniti, kolikšno odgovornost za morebitno neaktivnost in nezainteresiranost članov po delovanju v stranki lahko, izhajajoč iz mnenja članov, pripišemo voditeljem stranke.

6.1 *Vključujočnost stranke*

Glede na statutarne določitve SLS lahko rečemo, da je stranka odprta za vse potencialne člane. Član SLS lahko namreč glede na 6. člen statuta postane "vsak polnoletni državljanka Republike Slovenije, ki podpiše pristopno izjavo, da želi sodelovati v stranki, sprejema njen program, statut ter pisno izjavi, da ni članica druge politične stranke ter plača članarino" (SLS 2002). Poleg tega v okviru svojega podmladka v svojo organizacijo vabijo in sprejemajo tudi mlade, stare nad 15 let, ki pa postanejo člani SLS s svojo polnoletnostjo (glej SLS 2002, 64. člen). Obenem je stranka odprta tudi za Slovence v zamejstvu in izseljenstvu, le da je njihovo članstvo označeno kot 'zunanje', kar pomeni, da nimajo niti aktivne niti pasivne volilne pravice oz. pravice voliti in biti imenovan v organe stranke. Navedeno se pogojuje z državljanstvom Republike Slovenije.

Glavne 'ovire' za vstop in sodelovanje v stranki so torej podpis pristopne izjave, plačilo članarine in kot v bistvu edini pogoj – da kandidat ni član nobene

druge politične stranke oz. društva ali civilne organizacije, "katere delo in program sta po svojem temelju v nasprotju s statutom ali programom stranke" (SLS 2002, 9. člen). Same članarine kot neke finančne obveznosti za članstvo v stranki ne smatram za odločilno oviro za vstop v stranko, saj 69. člen Statuta (SLS 2002) določa, da so dijaki, študentje, starši hranilci družin, skrbniki s tremi ali več otroki ter nezaposleni člani oproščeni plačevanja članarine. Enako lahko posameznega člana v upravičenih primerih plačevanja članarine oprosti občinski odbor stranke, zaradi česar, kot že rečeno, same članarine ne moremo smatrati kot nedosegljivega stroška za posameznika, ki bi si članstvo v stranki želel.

Strankino odprtost potrjujejo tudi razlogi, zakaj se nekega člana iz stranke izključi, saj njen Statut kot razloge za prenehanje članstva navaja izstop, izbris zaradi neopravičenega neplačevanja članarine, izključitev in smrt člana (glej SLS 2002, 10. člen). Nadalje so v Statutu obrazloženi razlogi, zakaj oz. kdaj je član lahko iz stranke izključen, in ti so: "kaznivo dejanje, za katero je izrečena nepogojna kazen šestih mesecev ali več, zaradi katerega je moralno neprimeren za članstvo v stranki", če član "bistveno krši statut stranke, če deluje v nasprotju z njenim programom ali če se nesporno ugotovi, da je istočasno tudi član-ica druge stranke" (SLS 2002, 10. člen).

Po drugi strani, če pogledamo na stopnjo vključujočnosti z vidika prednosti, ki jih stranka svojim članom nudi nasproti nečlanom, pa lahko rečemo, da je stranka zaprta oz. da s tega vidika o odprtosti do nečlanov ne moremo govoriti. Le članom stranke namreč pripadajo pravice, kot so pravica do sooblikovanja in uresničevanja programa in politike stranke, pravica, da sodelujejo pri oblikovanju stališč stranke do aktualnih političnih vprašanj in se zavzemajo za njihovo uresničenje, da dajejo pobude, predloge in vprašanja ter nenazadnje dobivajo odgovore nanje. Za pravico, da je član lahko voljen v nek organ stranke ali da pod njenim okriljem kandidira za javne funkcije, pa je še dodatno potrebno njegovo najmanj polletno članstvo v stranki (glej SLS 2002, 11. in 13. člen).

Odstopanje od tega pogoja trajanja članstva je možno, kadar ga utemelji Izvršilni odbor stranke (IO) in odobri Svet stranke (SS). Poleg tega pravilnik za

lokalne volitve dovoljuje, da kot kandidati SLS ali na kandidatni listi SLS kandidirajo tudi tisti, ki sicer niso člani SLS, vendar v tem primeru pravilnik t.i. neodvisnim kandidatom s podporo stranke postavlja pogoj, s katerim se kandidati "ob podpisu potrebnega soglasja, da pristajajo na kandidaturo, s podpisom zavežejo tudi, da bodo spoštovali Kodeks etičnega ravnanja članov Slovenske ljudske stranke" (SLS 2010a, 5. člen).

Še druga ločnica med člani s plačano članarino in ostalimi morebitnimi udeleženci je določena v pravilnikih, ki določajo delovanje rednega Občnega zbora (OZ) in volilnega Občnega zbora (VOZ) OO SLS. Le članom s plačano članarino v tekočem letu je namreč na zborih dana možnost razpravljanja, glasovanja za sprejeme podanih sklepov (glej SLS 2009b), za glasovanje na volitvah članov občinskega odbora (glej SLS 2007a) ter nenazadnje glasovanje o predlaganih kandidatih in kandidatnih listah za lokalne volitve na VOZ (glej SLS 2010a). Ta omejitev je jasno podana tudi v Statutu, kjer lahko iz 3. odstavka 49. člena razberemo, da so lahko udeleženci OZ tudi nečlani, vendar volilna pravica na zboru pripada izključno članom s plačano članarino (glej SLS 2002, 49. člen).³³

6.2 Centralizacija

Odgovor na vprašanje centralizacije je veliko bolj kompleksen. V njem gre namreč za vprašanje odločanja, nadzora, spremljanja, ki pa se tiče celotne stranke, od občinske organizacije stranke do njenega predsednika, ter zajema veliko število vpletenih članov in obveznosti, povezanih z delovanjem stranke. Čeprav imajo člani s Statutom določene pravice, da:

"sooblikujejo in uresničujejo program in politiko stranke; da volijo in so voljeni v vse organe stranke; da v skladu z zakonom in programom stranke kandidirajo za javne funkcije; da sodelujejo pri oblikovanju stališč stranke do aktualnih političnih vprašanj in se zavzemajo za njihovo

³³ Ločnica je po eni strani zelo jasna, vendar pa je na vabilu, ki se ga članom in tistim, ki to morda (več) niso, pošlje na dom, poleg omenjene omejitve glasovalne pravice zapisano tudi, da bo še ne plačano članarino mogoče poravnati pred samim začetkom OZ. S tem se vsekakor izkazuje odprtost stranke, katere cilj ni omejevanje članstva ali omejevanje možnosti sodelovanja na lokalni ravni.

uresničitev, da dajejo pobude, predloge in vprašanja ter dobivajo odgovore nanje (SLS 2002, 11. člen),

bom za pridobitev jasnejše slike o možnostih članskega sodelovanja v ključnih procesih v stranki preučila organiziranost le-teh, in sicer z vidika zastopanosti članov v organih stranke ter možnosti članskega sodelovanja v:

- selekciji organov stranke;
- selekciji kandidatov za lokalne in državne volitve;
- postavitvi programa stranke.

6.2.1 Zastopanost članov v organih stranke

Osnovna organizacija stranke, v katero je posamezni član včlanjen in v okviru katere deluje, je občinska organizacija stranke. Njen najvišji organ je OZ, ki je sestavljen iz vseh članov SLS z območja določene občine, na njem pa so člani med seboj enakovredni in imajo enake pravice (pravica voliti in biti voljen pripada vsem članom).

Organe stranke na *lokalni ravni*, se pravi člane občinskega odbora stranke, člani med sabo izvolijo na VOZ vsaka štiri leta. Demokratično izvoljen občinski odbor³⁴ nato mnenja in zahteve članov zastopa na državni ravni preko predstavnikov in delegatov (delegat občinske organizacije stranke je lahko kateri koli član s plačano članarino), katere na svoji seji določi prav demokratično izvoljeni občinski odbor.

Na *državni ravni* so člani stranke zastopani le preko svojih predstavnikov OO SLS. Tako jih na primer na *Kongresu* stranke, ki je najvišji organ stranke, zastopa en sam delegat oz. za vsakih 300 članov še en dodatni delegat, ki ga na svoji seji določi občinski odbor.

³⁴ Sestavljen je iz predsednika, podpredsednika in najmanj treh članov, kadar pa v okviru stranke deluje tudi podmladek stranke, je član OO tudi predstavnik OO podmladka (glej Statut-SLS 2002, 47. člen). So pa na njegove seje, ki so sklicane najmanj enkratmesečno, obvezno vabljeni predstavniki krajevnih odborov, svetniki v občinskem svetu, župan in drugi funkcionarji stranke na državni ravni, ki so člani OO SLS.

V *Glavnem odboru*, kot drugem in obenem najvišjem odboru stranke med dvema kongresoma, so člani zastopani preko svojih predsednikov OO SLS, v kolikor pa ima njihov odbor več kot 500 članov, je član GO tudi podpredsednik. S takšno strukturo so v GO še vedno zastopani interesi najširšega članstva, v kolikor seveda privzamemo, da so predsedniki OO SLS predstavniki in zastopniki mnenj, stališč in zahtev članov svoje občinske organizacije stranke.

V *Svetu stranke* (SS) zasedajo ključno mesto od delegatov OO SLS na Kongresu izvoljeni svetniki ter predstavniki regionalnih odborov. Tudi v ostalih, najožjih (centralnih) organih stranke - *Izvršilnem odboru*, *Nadzornem odboru*, *Strankinem razsodišču* je zastopanost članov le posredna, čeprav še vedno gre za organe, izvoljene s strani delegatov na Kongresu. Poslovnike za delo vseh organov razen Kongresa in Glavnega odbora pa sprejema prav SS.

Ureditev stranke temelji na predstavništvu, saj člani svojo vlogo odločevalcev v stranki odigrajo na vsaka štiri leta s postavitvijo občinskega odbora, nato pa v odločanje v veliki meri niso več vključeni. Možnost intervencije članov v primerih nezadovoljstva in nestrinjanja z delovanjem vodstva pa Statut vendarle ohranja. Najbolj neposredna je možnost sklica OZ stranke na pisno zahtevo 30% članstva, s tem da lahko člani mandat članov občinskega odbora takoj skrajšajo tudi na katerem koli rednem OZ. Člani lahko preko svojih občinskih ali regionalnih odborov zahtevajo tudi sklic Kongresa (sklic mora zahtevati najmanj ena tretjina občinskih ali regionalnih odborov), prav tako pa lahko sklic Kongresa sklene GO (člani so predsedniki OO SLS), ki lahko odloči tudi, ali bo predčasni Kongres tudi volilni.

Glede na to, da gre ob vprašanju organov stranke na državni ravni za organe, izvoljene na Kongresu, je zanimivo, da se popolne predloge kandidatov za delegata na Kongresu (skladnost s Pravili in Statutom prej ugotovi že Tajništvo SLS) predloži v obravnavo še IO, ki seznam delegatov tudi potrdi. Tak postopek pa je potreben tudi v primeru, ko se želi zaradi zadržanosti prvega delegata Kongresa udeležiti nadomestni delegat. Tudi ta mora biti potrjen s strani IO (SLS 2009a, 8. in 10. člen).

Vključenost oz. nevklučenost članov je v veliki meri odvisna od načina delovanja in interesov občinskega odbora, saj je lahko glede na pravila in Statut OO SLS organizirana tako, da svojim članom omogoča vključevanje in soodločanje na lokalni ravni, lahko pa predstavlja zaprt in nedostopen svet izbrane elite. Možnosti izražanja lastnega mnenja pa je za člane v stranki skoncentrirana tako rekoč na OZ.

6.2.2 Vloga članov ob postavljanju organov stranke

Člane organov stranke na *lokalni ravni* demokratično izvolijo vsi člani, prisotni na VOZ, ob čemer ima vsak član pravico kandidirati in/ali podati predlog kandidata za volitve v občinski odbor. Edina omejitev, ki je ob tem s Statutom postavljena, je najmanj polletno članstvo kandidata, ki kandidira za mesto v organu stranke, s tem da lahko o primeru odstopanja na predlog IO odloča SS (SLS 2002, 13. člen).

Ob volitvah organov stranke na *državni ravni* pa imajo člani stranke le posredno glasovalno pravico, in sicer preko delegata občinske organizacije stranke, ki ga določi njihov občinski odbor na svoji seji (in potrdi IO). Ta isti odbor kot predstavnik članov predlaga tudi kandidate za posamezne organe in funkcije stranke, katere lahko podajo tudi podmladek, zveze, klubi in gibanja, organizirani na državni ravni, ter IO, kadar predlogov za posamezno mesto navedeni organi ne podajo. Popolne ter s Pravili in Statutom skladne kandidature ponovno obravnava in potrdi IO, s tem da kandidatno listo za IO določa in potrdi SS (SLS 2009č, 8. člen).

Glede na Statut se kandidiranje v organe stranke, ki jih voli Kongres, izvede po postopku, ki ga določi SS, kandidacijski postopek pa usklajuje IO (SLS 2002 19. člen). Volitve na lokalni ravni pa se izvedejo po Osnutku poslovnika za delo na VOZ OO SLS (SLS 2007a), ki ga na samem VOZ sprejmejo vsi prisotni člani. Kandidacijski postopek za člane organov stranke na lokalni ravni je do VOZ

voden s strani občinskega odbora, s tem da je kandidate za mesta mogoče podati tudi na VOZ.

6.2.3 Vloga članov ob selekciji kandidatov za volitve

Zgodba razhajanja med lokalno in državno ravno se ponovi ob sestavljanju kandidatne liste za lokalne in državne volitve. V primeru *lokalnih volitev* so za izvedbo kandidacijskega postopka in vložitev kandidatur odgovorni predsedniki občinskih oz. mestnih odborov, s tem da lahko kandidate za svetnike občinskega sveta in za župane predlagajo vsi člani stranke z volilno pravico in stalnim prebivališčem v občini. Predlog kandidatnih list, pripravljen s strani občinskega odbora potrdi VOZ (torej vsi člani občine), na katerem se izmed kandidatov za župana izvoli tudi en sam kandidat kot kandidat stranke za župana občine.

Pri selekciji kandidatov za *državne volitve* pa imajo člani stranke ponovno le posredno možnost sodelovanja. V njihovem imenu namreč pri določanju kandidatov sodeluje le občinski odbor njihove OO SLS, katerim je poleg IO ter podmladka, zvez, klubov in gibanj dana možnost postavljanja kandidatov. Pri tem morajo biti zagotovljene enake možnosti obema spoloma, končnega skupnega kandidata volilnega okraja pa določijo OO SLS okraja s soglasjem. Kandidati so tako s soglasjem postavljeni s strani predstavnikov članov občinskih organizacij (izvoljenih na VOZ), kar pomeni da člani še vedno imajo neko posredno možnost vpliva na kandidatne liste.

Volilne taktike in strategije za lokalne in državne volitve določa SS, ki določa tudi pravila za postopek kandidiranja za volitve na lokalni in državni ravni. V njegovi pristojnosti je tudi potrjevanje kandidatnih list, saj na konvenciji glasuje o usklajenih predlogih kandidatov po okrajih ter kandidatne liste tudi sprejme.

6.2.4 Oblikovanje programa stranke

Program stranke na *državni ravni* je pod domeno centralnega dela stranke. Splošne usmeritve stranke določa GO (člani so predsedniki OO SLS), predlog programa stranke in njegove dopolnitve pa določa SS. Sprejme ga Kongres, torej predstavniki članov iz občinskih organizacij stranke.

Sprejemanje programa stranke *na lokalni ravni* je domena letnega OZ, kar pomeni, da je sprejemanje načrta za delovanje OO SLS v prihajajočem letu ponovno zaupano vsem članom, udeležencem OZ. Programsko je lokalna strankarska organizacija sicer vezana na skupni program stranke, sprejet na Kongresu, vendar ima v njegovem okviru puščeno vso svobodo za natančnejšo opredelitev svojega letnega delovnega načrta, ki ga nato na OZ sprejme vso prisotno članstvo občinske organizacije.

6.3 Komunikacijski kanali

V politični stranki se kakor v vseh drugih organizacijah pojavljajo formalni in neformalni informacijski kanali. O formalnih poteh informiranja lahko sklepamo iz že predstavljene strankine strukture in zastopanosti članov v posameznih organih, sicer pa je glede na Statut glavna skrb za "pretok informacij in usklajeno delovanje med izvršilnim odborom in svetom stranke ter organi stranke na regionalni in lokalni ravni" (SLS 2002, 62. člen) naložena glavnemu tajniku stranke. On je torej oseba, ki skrbi za potrebno obveščanje znotraj stranke in med posameznimi organi stranke, vendar v prvi vrsti za pretok informacij, potrebnih za usklajeno delovanje teh organov stranke.

Ker gre v strankinih organih na državni ravni v glavnem za predstavništvo ene same osebe iz OO SLS (tako na Kongresu stranke kot tudi v GO, medtem ko v centralnih organih stranke direktnih predstavnikov članstva ni), lahko sklepam, da je pretok informacij o tekočem političnem dogajanju s strani centralnega (IO in SS) in javnega dela stranke (morebitni poslanci, svetniki in ministri) preko predstavnikov občinskih organizacij zelo skromen in v veliki meri odvisen od lastne presoje teh predstavnikov. Ključno naslombo glede vprašanja informiranja tako vidim v tem, da: "Stranka izdaja redne in izredne publikacije, knjige,

propagandno gradivo in podobno, skladno s svojim programom" (SLS 2002, 73. člen).

Žal pa je danes informiranje v glavnem prepuščeno strankam na lokalni ravni, saj stranka trenutno zaradi racionalizacije stroškov svojega delovanja rednih publikacij ne izdaja. Svoje člane in vse, ki so za informacije s strani stranke zainteresirani, tako centralni del obvešča le preko svoje internetne strani ter elektronskega časopisa *Novičnik* (ta izhaja tedensko), ki pa je kljub svoji ažurnosti vir le za nekatere, saj veliko članov interneta, strankine internetne strani in elektronskega časopisa sploh ne pozna in ne spremlja.

Način informiranja o političnem dogajanju je tako prepuščen izvirnosti in presoji vsakega občinskega odbora ter seveda množičnim medijem (MM). Določeno mero informiranja v obe smeri (tako iz smeri top-bottom kot bottom-up) pomenijo poslanske pisarne, v katerih so poslanci SLS vsem strankinim članom in tudi drugim volivcem na voljo vsak teden v okviru uradnih ur. To je gotovo pomemben element, ki omogoča volivcem stik z njihovimi predstavniki v Državnem zboru, članom pa stik z njihovimi voditelji. Kljub temu pa ob takšni dostopnosti poslancev ne gre toliko za kanal informiranja članov, temveč bolj za odprtost stranke do vprašanj, nejasnosti in pobud tako članov kot vseh zainteresiranih volivcev.

6.4 Sklep

Z vidika normativne določenosti mesta članov v SLS lahko zaključim, da je strankina struktura zelo odprta vsem zainteresiranim posameznikom in da načeloma za vstop vanjo sploh ne postavlja nekih (razen finančnih) ovir. Stranka ohranja jasne meje med člani s plačano članarino in ostalimi podporniki, kar se lepo pokaže ob opredelitvi glasovalne pravice tako na rednih kot volilnih občnih zborih, pogoj pol-letnega članstva za možnost zasedbe mesta v organih stranke in kandidiranje na volitvah pa to mejo zarezže še nekoliko globlje.

Sklepali bi lahko, da stranka s takšno ureditvijo ščiti interese svojih članov, ceni njihovo zaupanje in pripadnost, vendar se s tem ne sklada njeno

zanemarjanje teh istih članov na področju informiranja. Zdi se, da centralni del stranke ne čuti neke potrebe po informiranju članov in da v tem ne prepozna nobenih prednosti, čeprav je res, da pušča (morda prav zaradi tega) samostojnost tudi glede načinov informiranja svojim OO SLS.

Člani v SLS so bistveno vključeni in vezani v svojo lokalno strankarsko organizacijo, od katere so tudi v največji meri odvisni. Vrste aktivnosti, ki bodo članom na voljo, bodo odvisne od osebne presoje lokalnih voditeljev, aktivnost članov pa od njihove spretnosti v povezovanju in vzpodbujanju delovanja le-teh. V načinu delovanja lokalnih delov stranke se izraža velika mera demokratičnosti, saj je članom zagotovljena možnost aktivnega sodelovanja v njihovih lokalnih organizacijah (možnost soodločanja ob postavljanju letnega programa stranke, lokalnih organov stranke in kandidatov za lokalne volitve). Poleg tega je lokalnim delom zagotovljena tudi samostojnost, saj bo centralni del stranke na lokalni ravni posredoval le v primeru, ko lokalno vodstvo ne bo izpolnjevalo svojih, s Statutom določenih obveznosti, kar pa vodi do različnega načina delovanja in vključevanja članov v posameznih OO SLS.

Na državni ravni so člani v celoti zastopani predstavniško, o možnostih vpliva članov na delovanje stranke na državni ravni pa skorajda ne moremo govoriti. Kljub avtonomnosti in teoretično možni vključenosti, ki je v stranki članom zagotovljena, je namreč poleg tega, da je predstavništvo posamezne OO SLS zelo skromno, centralnim delom dana možnost oz. naloga potrjevanja tako članskih predstavnikov (delegatov) kot tudi kandidatov, s čimer se demokratičnost in pred tem izkazano zaupanje v delovanje in odločitve lokalnih delov stranke izničujeta. Takšna zastavitev centralnemu delu brez dvoma omogoča nemoteno in hitro odzivanje na tekoče dogajanje v političnem prostoru, vendar po drugi strani vpeljuje tudi možnosti za zlorabo položaja v stranki ter za manipulacijo s člani in občinskimi odbori (možnosti postavitve članov občinskega odbora na podlagi utemeljitve IO, potrjevanje delegatov, potrjevanje kandidatov ...).

Tako se po eni strani ustvarja vtis zaupanja centralnega dela v delovanje lokalnih delov, ki se bodo kot poznavalci in zastopniki članov nekega območja, potrebam in željam članov tudi najlažje približali, po drugi strani pa vse kaže na to, da vrh stranke teži k formalno vključenemu, neaktivnemu in individualiziranemu članstvu, v katerega odločitve ne gre zaupati. Ker torej člani nimajo možnosti za sodelovanje in vplivanje v procesih političnega odločanja na državni ravni ter so njihove možnosti za aktivno vključitev v stranko zelo odvisne od delovanja vodstva lokalnih organizacij stranke, te pa še nadalje podvržene možnostim poseganja centralnega dela v njihove odločitve, svojo prvo hipotezo zavračam.

7 DELOVANJE IZBRANE OBČINSKE ORGANIZACIJE SLS

V prejšnjem poglavju sem pokazala, da so lokalni deli strank SLS v svojem delovanju v veliki meri avtonomni ter da se razen zahteve po upoštevanju osnovnih strukturnih določb centralni deli le malo vpletajo v njihov način delovanja. V tem poglavju se bom zato posvetila organiziranosti in delovanju izbrane OO SLS ter poskušala odgovoriti, ali lahko trdimo, da delovanje strankinega vodstva na lokalni ravni bistveno pogojuje aktivnost njenih članov. Preverjala bom možnosti za aktivnost članov v občinski organizaciji ter vpliv informiranosti in osebne motiviranosti na posameznikovo aktivnost.

7.1 Organiziranost OO SLS Litija

Z željo pridobitve vpogleda v organiziranost in delovanje politične stranke, za katero lahko predvidevamo, da je do neke mere samosvoja v vsaki posamezni lokalni organizaciji, sem preučila delovanje OO SLS Litija. Organizacija je imela v času izvajanja raziskave 167 članov, njen občinski odbor pa je poleg predsednika in dveh podpredsednikov štel še tajnika in sedem članov. Člane občinskega odbora se v Litiji praviloma voli po lokalnih volitvah, česar namen je uskladitev članov v organu z osebami, izvoljenimi na občinska mesta (občinski svetniki so praviloma tudi člani občinskega odbora SLS Litija). Trenutno ima stranka na občinski ravni župana, šest (od triindvajsetih) občinskih svetnikov ter poslanca v DZ, ki na lokalni ravni zaseda mesto predsednika OO SLS.

Občinski odbor sklicuje svoje seje redno v razširjeni obliki, to pomeni, da so na seje vabljeni tudi strankini predstavniki krajevnih odborov, predstavniki krajevnih skupnosti, zvez, gibanj in podmladka, na njih pa so dobrodošli tudi vsi ostali zainteresirani občani – tako člani kot nečlani stranke. Vodstvo ne omejuje dostopa, temveč prej privablja zainteresirane, kar po besedah predsednika OO SLS Litija še nikoli ni predstavljalo nobene težave. Na sejah se dela na

konsenzu, na strnitvi vseh argumentov v skupno stališče, zaradi česar se še ni izpostavil niti problem glasovalne pravice nečlanov na seji.

Ožji občinski odbor (izvoljeni člani občinskega odbora) je bil po besedah predsednika v zadnjem mandatu sklican le dvakrat, in sicer ob občutljivih temah, ko je bilo potrebno izoblikovati neko osnovno stališče o pereči temi, katerega pa se je že naslednji dan predstavilo in o njem razpravljalo na razširjenem odboru.

Stranka na lokalni ravni sklicuje tudi razne okrogle mize, namenjene vsem občanom, na katerih želijo vzpodbuditi razprave o perečih temah. Preko množičnih medijev so vabljeni tako člani kot občani, udeležba in odzivi pa so zelo različni.

Do nedavnega je stranka v občini Litija samostojno izdajala strankin časopis Ljudski glas, ki je izhajal dva- do štirikratletno, sedaj pa se je vodstvo odločilo za obveščanje svojih članov preko lokalnega časopisa, kjer so v ta namen zakupili eno stran. Čeprav je bil tudi časopis Ljudski glas namenjen vsem gospodinjstvom v občini (naklada 5000 izvodov), pričakujejo večji učinek obveščanja najširšega kroga ljudi preko lokalnega časopisa, obenem pa časopisa Ljudski glas ne ukinjajo, temveč le preverjajo učinkovitost obveščanja z novim pristopom. Za povratne informacije je vodstvo na voljo v času uradnih ur poslanske pisarne ter preko javno dostopnih telefonskih števil in e-naslovov, ob čemer se držijo načela, da se klicev in s tem tudi vprašanj ne pušča neodgovorjenih.

Poleg navedenih oblik obveščanja vodstvo občinskega odbora ob koncu leta pošlje kratko voščilno pismo s povzetkom stvari, ki so jih v preteklem letu uspešno izvedli, in stvari, ki jih načrtujejo za prihodnost, na 1500 naslovov, med katere so zajeti člani, bivši člani, kmetje, upokojenci in podjetniki. Člane stranke se s pismom redno obvešča tudi o temah in sklepih na OZ (praviloma je udeležba na OZ okrog 25%), sicer pa se zdijo vodstvu izredno pomembni osebni stiki s člani. To stališče se potrjuje že z osebnim pobiranjem članarine po domovih, s čimer ohranjajo stik s svojimi člani, jih obveščajo ter tudi sami dobijo vpogled v skrbi, mnenja in potrebe občanov. Na ta način vodstvo lokalne stranke

tudi lažje zaznava in prevzema civilne iniciative, ki že same po sebi nosijo izreden potencial.

Osebnega pristopa pa se voditelji OO SLS Litija poslužujejo tudi z željo pridobitve novih, mladih članov, ki bi lahko bili sposobni stranko prevzeti in voditi v naslednjih mandatih. Prav presenetljivo je to, da je neko vodstvo, v času svojega 'poleta' sposobno gledati v prihodnost do te mere, da išče in vključuje mlade, ki bi bili pripravljeni in sposobni stranko voditi že čez nekaj let, ter v to vlaga svoj čas in energijo. Predsednik OO SLS Litija to pojasnjuje z mnenjem, da je politika preprosto tek na dolge proge in da tistih, ki v stranki iščejo hiter uspeh zase, stranka ne rabi, saj ne bodo uspeli niti v svojih željah niti ne bo preko njih imela možnosti za uspeh stranka.

Iz zapisanega lahko sklepamo, da vodstvo vsekakor je dovzetno za dogajanje in odzive v občini, kar na nek način potrjuje tudi s pozivom vseh članov k vključitvi v realizacijo volilne kampanje ter z izpostavitvijo pomembnosti vključitve 'dobrih' ljudi iz vsake posamezne krajevne skupnosti na kandidacijsko listo stranke za lokalne volitve.

7.2 Izvedba raziskave

Raziskavo sem izvajala v OO SLS Litija, v katero je včlanjenih 167 članov. Ob vabilu na Občni zbor stranke sem na 177 naslovov³⁵ razposlala vprašalnike (celoten vprašalnik je priložen v Prilogi A), od katerih sem jih dobila po pošti vrnjenih 5, še dodatne 3 pa sem dobila (samoiniciativno) vrnjene na občnem zboru stranke (OZ), ki sem se ga s ciljem predstavitve svojega dela in pridobitve odgovorjenih anketnih vprašalnikov udeležila. Zaradi izredno slabega odziva sem vsem prisotnim članov na OZ še enkrat razdelila vprašalnike, od katerih sem jih tokrat dobila vrnjenih 18 (na OZ je bilo prisotnih 42 oseb).

Pridobljeno število anket še vedno ni predstavljalo neke minimalne potrebne količine za statistično obravnavo, zaradi česar sem se mesec dni po pošiljanju vprašalnikov odločila za telefonsko anketiranje članov stranke oz. naslovnikov že

³⁵ Vabila so bila poslana tudi predstavnikom SLS iz sosednjih občin in krajevnih skupnosti.

poslane pošte. Vsako telefonsko številko sem zavrtela vsaj dvakrat (enkrat dopoldne in enkrat popoldne), v primerih, ko sem dobila odziv oz. stik z družino ciljne osebe, pa sem poklicala tudi ob dogovorjeni uri. Odziv članov stranke je bil tokrat izredno dober, za dobro pa se je izkazalo tudi samo telefonsko anketiranje, saj sem lahko v primeru nejasnosti vprašanja le-to dopolnila ali pojasnila. Poleg tega sem na ta način pridobila odgovore tudi tistih članov, ki se sicer na raziskavo ne bi odzvali zaradi lastne neaktivnosti v stranki, ocene o nepomembnosti njihovih stališč, z zdravjem in starostjo povezanih težav ali pa ker so v stranko vključeni le še kot simpatizerji ali podporni člani.

Preko telefonskega klica sem tako dobila odgovorjenih 54 vprašalnikov, 22 članov je sodelovanje v raziskavi zavrnilo, 69 članov pa je bilo nedosegljivih ali pa za njih ni bilo podane telefonske številke. Klicala nisem članov, ki so se udeležili Občnega zbora stranke. Ob veliki pomoči in zaupanju predsednika in drugih članov občinskega odbora mi je tako uspelo pridobiti zadovoljiv vzorec članov stranke, saj je končno število vseh pridobljenih odgovorjenih vprašalnikov 80 (stopnja odziva je bila 45,2%).

V vzorcu je bilo zajetih 60 moških in 19 žensk (ena oseba na vprašanje spola in starosti ni odgovorila). Od preučevanih jih 18 zaseda v stranki ali v njenem imenu neko funkcijo, med njimi pa je le ena ženska. Povprečna starost anketiranih oseb je 57,7 let, najstarejši član je star 85 let, najmlajši pa 27 (razporeditev članov po starosti je podana v Tabeli 7.1).

Tabela 7.1: Razporeditev članov glede na njihovo starost in položaj v stranki

		Starost po obdobjih						Skupaj
		25-35	36-45	46-55	56-65	66-75	76-85	
Položaj v stranki	Član	5	4	13	16	16	7	61
	Nosilec funkcije	3	4	3	5	2	1	18
Skupaj		8	8	16	21	18	8	79

7.2.1 Opredelitev aktivnih in neaktivnih članov

Za preverjanje svoje druge hipoteze, v kateri trdim, da je aktivnost članov stranke odvisna od stopnje njihove informiranosti, sem izdelala vprašalnik, s pomočjo katerega bi dobila vpogled v aktivnosti članov v stranki in obenem neko oceno njihove informiranosti.

V mnogih raziskavah, narejenih med norveškimi, danskimi in drugimi strankami,³⁶ so raziskovalci kot osnovno mero aktivnosti postavili vprašanje, podobno naslednjemu: *Koliko ur v povprečnem mesecu namenite delu v oz. za stranko?* Za takšno vprašanje sem se odločila tudi sama, saj so z njim zajete ure, namenjene obiskom sestankov, pomoči v stranki ter tudi ure, porabljene za neformalne aktivnosti, povezane s stranko (urejanje ceste, neke infrastrukture ...).

Drugo pogosto vprašanje, ki se kot merilo za aktivnost članov pojavlja med raziskavami, je vprašanje: *Koliko sestankov in srečanj vaše lokalne strankarske organizacije ste se udeležili v preteklem letu?* Na podlagi odgovora na to vprašanje sem lahko izmed potencialno aktivnih članov izločila tiste, ki se v okviru stranke udeležujejo le občnih zborov stranke in morda še kakšnega srečanja ter kot čas, namenjen delu za stranko, razumejo že branje s strani stranke poslanih obvestil. Tovrstne 'aktivnosti' namreč ne predstavljajo aktivnega poseganja v strankino delovanje ali posameznikovega vpliva na dogajanje v njej, čeprav gotovo izkazujejo nek interes po poznavanju tekočih dogodkov v občini in morda tudi širše.

Tabela 7.2: Število mesečno porabljenih ur za aktivnosti, povezane s stranko

	Število	V %
Število porabljenih ur		
Nič	41	51,3
1 do 5 ur	28	35,0
5 do 10 ur	7	8,8
10 do 20 ur	4	5,0
Skupaj	80	100,0

³⁶ Zelo podobna vprašanja s podobnimi merskimi lestvicami so uporabili Pedersen in drugi 2004 ter Stone in drugi 2004.

Tabela 7.3: Število sestankov in drugih strankinih srečanj, ki so se jih v preteklem letu člani udeležili

		Število	V %
Udeležba na sestankih	Nič	25	31,3
	1 do 2	26	32,5
	3 do 5	11	13,8
	6 ali več	18	22,5
Skupaj		80	100,0

S pomočjo odgovorov na vprašanji, koliko časa v povprečnem mesecu člani posvetijo aktivnostim, povezanim s stranko (glej Tabelo 7.2), ter koliko sestankov in drugih strankinih srečanj so se v preteklem letu udeležili (glej Tabelo 7.3), sem člane razdelila v dva razreda: med aktivne in neaktivne³⁷ (glej Tabelo 7.4).

Tabela 7.4: Določitev aktivnih in neaktivnih članov na podlagi števila mesečno porabljenih ur in udeležbe na srečanjih

		Število	V %
Aktivnost iz ur in srečanj	Neaktiven	61	76,3
	Aktiven	19	23,8
Skupaj		80	100,0

7.2.2 Ocena informiranosti s strani politične stranke

Informiranje članov v SLS je prepuščeno vsakemu posameznemu občinskemu odboru in je zato neodvisno od informiranja v drugih OO SLS. Poleg tega informiranje članov na lokalni ravni nemalokrat poteka izven vseh uradnih srečanj

³⁷ Člane sem med aktivne in neaktivne razdelila na sledeč način: prva možna odgovora (nič in 1 do 5 ur/mesec ter nič in 1 do 2 srečanja) pri obeh vprašanjih označujeta *neaktivne člane*, saj ta časovna opredelitev nemalokrat predstavlja posameznikovo branje strankinih obvestil ali udeležbo pri pogovorih in srečanjih odprtega tipa. Za neaktivne pa sem opredelila tudi tiste člane, ki so se opredelili za enega od zgoraj navedenih odgovorov ter za enega naslednjega (3 do 5 srečanj ali 5 do 10 ur/mesec). Na ta način sem za aktivne določila 23,8% (19 oseb) vprašanih članov, za neaktivne pa 76,3% (61 oseb) članov.

odbora, kar pomeni, da je lahko nek član, ki se sicer le redko udeležuje strankinih srečanj, zelo dobro informiran o dogajanju v stranki in političnem okolju.

Prav zaradi možnosti neformalnega informiranja sem oceno informiranosti s strani stranke prepustila občutku vsakega posameznega člana. Vsak je po lastnem občutku ocenil svoje *zadovoljstvo s količino in vsebino informacij, ki mu jih stranka posreduje o političnem dogajanju znotraj in zunaj stranke*, in sicer s pomočjo petstopenjske lestvice z možnimi odgovori: *sploh nisem zadovoljen, nisem zadovoljen, lahko bi bilo boljše, sem zadovoljen in zelo sem zadovoljen*.

Tabela 7.5: Zadovoljstvo članov z informiranjem njihove stranke, gledano z vidika aktivnosti članov

			Aktivnost iz ur in srečanj		Skupaj
			Neaktiven	Aktiven	
Zadovoljstvo s količino informacij	Niti nisem zadovoljen	Število	3	0	3
		% glede na aktivnost	5,0%	,0%	
		% od vseh	3,8%	,0%	3,8%
	Lahko bi bilo boljše	Število	21	7	28
		% glede na aktivnost	35,0%	38,9%	
		% od vseh	26,9%	9,0%	35,9%
	Sem zadovoljen	Število	26	10	36
		% glede na aktivnost	43,3%	55,6%	
		% od vseh	33,3%	12,8%	46,2%
	Zelo sem zadovoljen	Število	10	1	11
		% glede na aktivnost	16,7%	5,6%	
		% od vseh	12,8%	1,3%	14,1%
Skupaj	Število	60	18	78	
	% glede na aktivnost	100,0%	100,0%		
	% od vseh	76,9%	23,1%	100,0%	

Izmed vseh članov, zajetih v vzorcu, ni niti eden ocenil, da z informiranjem stranke *sploh ni zadovoljen*. Le 3,8 % (3 osebe) jih je informiranje s strani stranke

označilo kot *nezadovoljivo*, 35,9% vseh, ki so na vprašanje odgovorili, je mnenja, da bi lahko bilo informiranje boljše, kar 60,3% pa jih je z informiranjem s strani stranke zadovoljnih ali zelo zadovoljnih (glej Tabelo 7.5). Kot vidimo, so z informiranjem nezadovoljni neaktivni člani (3 osebe), medtem ko približno enak odstotek aktivnih (38,9%) in neaktivnih (35%) članov meni, da bi se lahko stranka z informiranjem bolj potrudila, podoben odstotek obojih pa jih je z informiranjem tudi zadovoljnih.

7.2.3 Značilnosti vzorca

Pred poglobitvijo v razreševanje druge hipoteze so me zanimale nekatere splošne značilnosti, ki se na raziskovanem vzorcu pojavljajo. Statistično potrjevanje ali zavračanje povezanosti posameznih spremenljivk sicer žal zaradi premajhnega raziskovanega vzorca v glavnem ni bilo možno, tako da sem ob razlaganju značilnosti vzorca v glavnem izhajala iz podatkov, ki določene trende na vzorcu le nakazujejo.

Na raziskovanem vzorcu 80-ih članov OO SLS se nakazuje povezanost aktivnosti članov z njihovim položajem v stranki (glej Prilogo B, Tabeli B.1 in B.2) in spolom (glej Prilogo B, Tabeli B.3 in B.4), medtem ko o povezanosti aktivnosti članov z njihovo starostjo ne moremo sklepati zaradi premajhnega vzorca (glej Prilogo B, Tabeli B.5 in B.6).³⁸ Na vzorcu velja, da so nosilci funkcij aktivnejši od članov, prav tako so aktivnejši moški od žensk (glej Tabelo 7.6), o vplivu starosti članov na njihovo aktivnost pa lahko izključno iz razporeditve v Tabeli B.5 rečem, da je glede na posamezna starostna obdobja razmerje med aktivnimi in neaktivnimi vendarle takšno, da odstotek aktivnih v posameznem starostnem obdobju s starostjo članov pada.

Po združitvi posameznih odgovorov se je na vzorcu potrdilo mnenje nekaterih raziskovalcev, da so v drugih organizacijah in društvih aktivni člani verjetneje

³⁸ Za statistično potrditev vseh navedenih trditev je raziskovani vzorec premajhen, kar se najbolj pokaže pri testu povezanosti aktivnosti članov s starostjo, kjer so člani razdeljeni v več skupin.

aktivni tudi v politični stranki, kar lahko z 1% tveganjem posplošimo na celotno populacijo (glej Prilogo B, Tabeli B.7 in B.8).

Tabela 7.6: Razporeditev aktivnih in neaktivnih članov po spolu in glede na funkcijo v stranki

Spol				Aktivnost iz ur in srečanj		Skupaj	
				Neaktiven	Aktiven		
Moški	Položaj v stranki	Član	Število	41	2	43	
			% od vseh	68,3%	3,3%	71,7%	
	Nosilec funkcije	Število	2	15	17		
		% od vseh	3,3%	25,0%	28,3%		
	Skupaj			Število	43	17	60
				% od vseh	71,7%	28,3%	100,0%
Ženska	Položaj v stranki	Član	Število	18	0	18	
			% od vseh	94,7%	,0%	94,7%	
	Nosilec funkcije	Število	0	1	1		
		% od vseh	,0%	5,3%	5,3%		
	Skupaj			Število	18	1	19
				% od vseh	94,7%	5,3%	100,0%

V tabeli je zajetih le 79 oseb, saj en, sicer aktiven član, na vprašanje spola ni odgovoril.

V navezavi na zastavljene cilje raziskave me je zanimalo, kako člani ocenjujejo *možnosti za aktivno sodelovanje v stranki* ter kako ocenjujejo *možnost dostopa do vseh informacij, ki bi jih morda želeli pridobiti* ali se jim zdijo *informacije s strani stranke ustrezno podane*, in nenazadnje, *ali bi želeli od stranke prejemati več informacij*.

Ob analizi pridobljenih podatkov se je izkazalo, da so člani v veliki večini (90,9%) prepričani, da imajo vsi člani stranke enake možnosti za aktivnost v njej, pri čemer je zelo enotno mnenje tako med člani na položajih in preostalimi člani kot tudi med aktivnimi in neaktivnimi člani (glej Tabelo 7.7).

Tabela 7.7: Ocena možnosti za aktivnost v stranki glede na posameznikov položaj v stranki in aktivnost

			Položaj v stranki			Aktivnost iz ur in srečanj		
			Član	Nosilec fje.	Skupaj	Neaktiven	Aktiven	Skupaj
Vsi možnosti za aktivnost	Da	Število	53	17	70	52	18	70
		% glede na položaj / aktivnost v stranki	89,8%	94,4%		89,7%	94,7%	
		% od vseh	68,8%	22,1%	90,9%	67,5%	23,4%	90,9%
Ne	Ne	Število	6	1	7	6	1	7
		% glede na položaj / aktivnost v stranki	10,2%	5,6%		10,3%	5,3%	
		% od vseh	7,8%	1,3%	9,1%	7,8%	1,3%	9,1%
Skupaj		Število	59	18	77	58	19	77
		% glede na položaj / aktivnost v stranki	100,0%	100,0%		100,0%	100,0%	
		% od vseh	76,6%	23,4%	100,0%	75,3%	24,7%	100,0%

Podobno enotno je mnenje članov o tem, ali menijo, da stranka vzpodbuja aktivnost svojih članov. V analizi je sicer obravnavanih le 73 oseb, vendar je pomenljiv podatek, da kar 91,2% (52 oseb) članov, ki niso nosilci nobene funkcije, ocenjuje, da stranka vzpodbuja aktivnost svojih članov, in da jih je nasprotnega mnenja le 8,8% (5 oseb). Ta podatek je toliko zanimivejši zato, ker je mnenja, da stranka vzpodbuja aktivnost svojih članov 'le' 75% (12 oseb) nosilcev funkcij, medtem ko je nasprotnega mnenja kar 25% (4 osebe) teh članov. Prav tako je mnenja, da stranka vzpodbuja aktivnost svojih članov, 89,3% (50 oseb) neaktivnih in 82,4% (14 oseb) aktivnih članov (glej Tabelo 7.8).

Tabela 7.8: Ocena strankinega vzpodbujanja k aktivnosti glede na posameznikov položaj v stranki in aktivnost

			Položaj v stranki			Aktivnost iz ur in srečanj		
			Član	Nosilec fje.	Skupaj	Neaktiven	Aktiven	Skupaj
Stranka vzpodbuja aktivnost	Da	Število	52	12	64	50	14	64
		% glede na položaj / aktivnost v stranki	91,2%	75,0%		89,3%	82,4%	
		% od vseh	71,2%	16,4%	87,7%	68,5%	19,2%	87,7%
	Ne	Število	5	4	9	6	3	9
		% glede na položaj / aktivnost v stranki	8,8%	25,0%		10,7%	17,6%	
		% od vseh	6,8%	5,5%	12,3%	8,2%	4,1%	12,3%
Skupaj	Število	57	16	73	56	17	73	
	% glede na položaj / aktivnost v stranki	100,0%	100,0%		100,0%	100,0%		
	% od vseh	78,1	21,9%	100,0%	76,7%	23,3%	100,0%	

Tudi ocenjevanje strankinega informiranja je med člani zelo enotno. To je razvidno že iz Tabele 7.5, kjer lahko vidimo, da je z informiranjem zadovoljnih ali zelo zadovoljnih 60% neaktivnih in 61,2% aktivnih članov. Obenem je kar 75,3% vseh članov (58 oseb) mnenja, da imajo možnost dostopa do vseh informacij (glej Prilogo B, Tabele B.9, B.10 in B.11), pri čemer je zanimivo to, da je takega mnenja večji delež tistih članov, ki v stranki ne zasedajo nobene funkcije, kot tistih, ki nek položaj v stranki zasedajo (da imajo možnost dostopa do vseh informacij je prepričanih 78% članov brez funkcije in 66,7% članov z neko funkcijo v stranki). Glede dostopnosti informacij so si zelo enotni tudi aktivni in neaktivni člani, saj je mnenja, da imajo možnost dostopa do vseh informacij, ki jih želijo, 76,3% neaktivnih in 72,2% aktivnih članov. Tako ne moremo trditi, da je dostopnost do informacij v stranki odvisna od položaja, ki ga posameznik v njej

zaseda, ali od njegove aktivnosti v stranki, kar potrjuje tudi test povezanosti navedenih spremenljivk.

Člani so ne glede na položaj in aktivnost v stranki v veliki meri zadovoljni tudi s kvaliteto in načinom podajanja informacij, saj je v obeh primerih 84,4% vseh članov mnenja, da so informacije s strani stranke ustrezno podane (glej Prilogo B, Tabele B.12, B.13 in B.14). Odras obojega je morda manjša zainteresiranost članov po dodatnih informacijah, saj bi želelo prejemati več informacij 37,2% vseh članov, s tem da je tokrat razlika med obravnavanimi skupinami večja (33,3% (20 oseb) članov brez funkcije v stranki oz. neaktivnih in 50% (9 oseb) članov, ki v stranki neko funkcijo zasedajo oz. so aktivni, bi želelo prejemati več informacij) (glej Prilogo B, Tabele B.15, B.16 in B.17). V tem primeru je sicer vzorec za statistično oceno povezanosti spremenljivk dovolj velik, vendar je tveganje, ki bi ga ob sklepanju na povezanost morali sprejeti, preveliko. Zato hipoteze, da spremenljivki *položaj v stranki* in *želja po več informacijah* ter *aktivnost* in *želja po več informacijah* nista povezani, ne bom zavrgla.

7.3 Povezanost neaktivnosti članov z informiranostjo

Kot smo videli, na podlagi preučevanega vzorca ne morem govoriti o različnem vrednotenju količine in kvalitete informacij med aktivnimi in neaktivnimi člani stranke, kakor tudi ne med člani, ki v stranki zasedajo neko funkcijo, in tistimi, ki je ne. Tudi mnenje članov o možnostih za aktivnost v stranki je zelo enotno, tako da bom ob poglobitvi v preučevanje 2. hipoteze, da so člani neaktivni zaradi pomanjkljivega, nezadostnega informiranja, kar bi lahko bila posledica določenih interesov voditeljev stranke, v nadaljevanju več pozornosti namenila neaktivnim članom ter vprašanju, od česa je njihova neaktivnost odvisna.

Z željo po razkrivanju vzrokov neaktivnosti v povezavi z informiranjem v politični stranki sem se osredotočila na preučevanje *neaktivnih članov*, ki so z *informiranjem nezadovoljni oz. menijo, da bi lahko bilo le-to boljše* (glej Tabelo 7.5). V izbrani skupini je zajetih 24 članov, nobeden izmed njih ni nosilec nobene

funkcije, bi jih pa želelo biti 26,1% (6 od 23 oseb) bolj aktivnih v stranki, kot so trenutno (glej Tabelo 7.9).

Tabela 7.9: Razporeditev neaktivnih in z informiranjem s strani stranke nezadovoljnih članov po starosti in interesu po večji aktivnosti v stranki

			Starost po obdobjih						Skupaj
			25-35	36-45	46-55	56-65	66-75	76-85	
Želi biti bolj aktiven	Da	Število	2	1	0	2	1	0	6
		% od vseh	8,7%	4,3%	,0%	8,7%	4,3%	,0%	26,1%
	Ne	Število	2	0	5	5	3	2	17
		% od vseh	8,7%	,0%	21,7%	21,7%	13,0%	8,7%	73,9%
Skupaj	Število	4	1	5	7	4	2	23	
	% od vseh	17,4%	4,3%	21,7%	30,4%	17,4%	8,7%	100,0%	

Med izbranimi člani jih je kar 91,7% (22 od 24 oseb) mnenja, da imajo v stranki vsi njeni člani enake možnosti za aktivnost (glej Prilogo B, Tabela B.18), obenem pa jih je 82,6% (19 od 23 oseb) tudi mnenja, da stranka aktivnost svojih članov vzpodbuja (glej Prilogo B, Tabela B.19). Kar polovica (11 od 23 oseb) obravnavanih članov bi želela od stranke prejemati več informacij, kot jih prejema trenutno, in ti praviloma informacije tudi bolj redno prebirajo kot osebe, ki potrebe po več informacijah niso izrazile (glej Prilogo B, Tabela B.21). Ob vsem navedenem pa je kar 60,9% (14 od 23 oseb) neaktivnih in z informiranjem nezadovoljnih članov prepričanih, da imajo možnost dostopa do vseh informacij, ki bi jih s strani stranke želeli prejeti (glej Prilogo B, Tabela B.20).

Ob predstavljenih odgovorih se zastavlja vprašanje, kolikšen pomen ali kakšno vlogo sploh informacije, ki jih stranka članom nudi, izbranim članom predstavljajo. Da bi se približala temu odgovoru, sem preverjala, kako člani glede na pomembnost ocenjujejo posamezne vire političnih informacij ter jih skušala opredeliti glede na pomembnost, ki jo članom predstavljajo. V sklop virov informacij, ki jih članom nudijo stranke, sem umestila *strankine časopise in*

obvestila (Priloga B, Tabela B.22), *strankina srečanja* (Priloga B, Tabela B.23), *osebni stik z voditelji občinske organizacije* (Priloga B, Tabela B.24), *osebni stik s člani stranke* (Priloga B, Tabela B.25) ter nenazadnje njeno *internetno stran* (Priloga B, Tabela B.26).

Kot je razvidno iz navedenih tabel, vrednotenje virov s strani neaktivnih in z informiranjem nezadovoljnih članov ne odstopa bistveno od vrednotenja istih virov s strani neaktivnih ali aktivnih članov na splošno. Seveda med skupinami prihaja do razlik v vrednotenju posameznega vira, a so te razlike minimalne. Pri vseh treh skupinah je po pomembnosti najvišje vrednoten osebni stik z voditelji stranke, najslabše pa internetna stran stranke,³⁹ se pravi edini način informiranja, ki se ga poslužuje centralni del stranke. Drug najpomembnejši vir za neaktivne člane so strankina obvestila in časopisi, ki jih prejmejo na dom, medtem ko za aktivne in neaktivne nezadovoljne člane ti viri ne igrajo tako pomembne vloge. Za neaktivne člane je to najpomembnejši oz. najvišje vrednoten vir informacij, čeprav je oceni blizu ocena pomembnosti osebnega stika z voditelji, medtem ko za neaktivne nezadovoljne člane po pričakovanjih ta vir ne igra tako pomembne vloge (kar se ujema z njihovim nezadovoljstvom z njimi), tako kot tudi ne sestanki, katerih se neaktivni člani niti ne udeležujejo. Presenetljiva pa je ocena pomembnosti osebnega stika z voditelji stranke. Ta je pri vseh treh obravnavanih skupinah članov izredno visoka oz. kar najvišja.

Za občutek pomembnosti strankinih virov kot virov političnih informacij pa sem preverila še člansko vrednotenje množičnih medijev. Izkazalo se je, da izbrani skupini in tudi neaktivnim članom na splošno le-ti predstavljajo najpomembnejši vir informacij (glej Prilogo B, Tabela B.27). Kot zelo pomembnega ga je ocenilo kar 52,5% neaktivnih članov in 66,7% (16 od 24 oseb) neaktivnih in z informiranjem nezadovoljnih članov, pa tudi 72,2% aktivnih članov. Tako so množični mediji precej ali zelo pomemben vir političnih informacij za kar 91,7% vseh članov.

³⁹ Ta je sicer pri aktivnih članih po pomembnosti vrednoten veliko višje kot pri neaktivnih in neaktivnih in z informiranjem nezadovoljnih članov, vendar najslabše izmed vseh preučevanih virov političnih informacij.

7.3.1 Pomanjkanje informacij – vzrok za neaktivnost?

Glede na dosedanje rezultate analize bi le težko pritrdila, da je za neaktivnost članov krivo onemogočanje aktivnosti ali slabo oz. nezadostno informiranje s strani stranke, saj je opazno nebranje obvestil ter neudeleževanje sestankov in srečanj, kar na primer med aktivnimi člani igra bistveno pomembnejšo vlogo, poleg tega pa tudi neaktivni člani ocenjujejo, da imajo vsi v stranki enake možnosti za aktivnost. Zaradi tega bom preučila še druge možne vzroke neaktivnosti oz. pogoje, kdaj bi bili neaktivni člani po lastni oceni bolj aktivni. Preveriti želim, do katere mere so člani, ki ocenjujejo informiranost s strani stranke kot slabo, neaktivni zaradi tega manka informacij, ter ali morda njihovi neaktivnosti botrujejo kakšni drugi, od stranke neodvisni dejavniki.

Med zelo močne dejavnike, ki vplivajo na posameznikovo neaktivnost, gotovo sodijo s starostjo in zdravjem povezane težave. Ker sta dejavnika pri posameznikih pogosto sočasna in imata enak vpliv – bistveno vplivata na posameznikov življenjski slog, obenem pa tudi razvrednotita vse morebitne vzpodbude za aktivnost, katere bi članom lahko ponujalo vodstvo stranke, sem oba združila v eno samo kategorijo. Takšno predvidevanje sem preverjala s testom povezanosti obeh spremenljivk ((ne)aktivnosti ter s starostjo in zdravjem povezanih težav), v katerem se je izkazalo, da je kar 36,3% članov (29 oseb) iz celotnega vzorca kot razlog za svojo neaktivnost podalo prav tovrstne težave (glej Prilogo B, Tabeli B.28 in B.29) in da sta spremenljivki statistično značilno povezani. Kljub majhnemu vzorcu lahko namreč z 0,1% tveganjem trdim, da so oz. bodo osebe, ki trpijo zaradi zdravstvenih ali s starostjo povezanih težav, neaktivne. Zaradi navedenih razlogov in statistično potrjene povezanosti obeh spremenljivk bom iz nadaljnje obravnave neaktivnih in z informiranostjo nezadovoljnih članov izločila vse tiste člane, ki so v anketi tovrstne težave navedli.

Že prej sem navajala, da kar 21 od preučevanih 24 oseb navaja, da se jim zdi, da imajo možnosti za aktivnost, pa kljub temu niso aktivni. Sedaj se je izkazalo, da jih kar 6 od teh navaja starostne in/ali zdravstvene težave, poleg teh pa še ena oseba, ki pa sicer nima občutka, da bi imela možnosti za aktivnost v stranki ali da bi stranka aktivnost svojih članov vzpodbujala (glej Tabela 7.10) .

Iz nadaljnje obravnave bom teh sedem oseb (ki navajajo zdravstvene ali s starostjo povezane težave) izključila, tako da bom v nadaljevanju preučevala in iskala vzroke za neaktivnost članov v politični stranki na vzorcu preostalih 16-ih članov OO SLS Litija.

Tabela 7.10: Razporeditev neaktivnih in z informiranjem s strani stranke nezadovoljnih članov glede na mnenje o možnostih za aktivnost v stranki, mnenje o tem, ali stranka vzpodbuja aktivnost svojih članov ter morebitne starostne in zdravstvene težave

Vsi možnosti za aktivnost				Starost, zdravstvene težave		Skupaj
				Ima te težave	Nima teh težav	
Da	Stranka vzpodbuja aktivnost	Da	Število	6	12	18
			% od vseh	28,6%	57,1%	85,7%
	Ne	Število	0	3	3	
		% od vseh	,0%	14,3%	14,3%	
	Skupaj		Število	6	15	21
			% od vseh	28,6%	71,4%	100,0%
Ne	Stranka vzpodbuja aktivnost	Da	Število	0	1	1
			% od vseh	,0%	50,0%	50,0%
	Ne	Število	1	0	1	
		% od vseh	50,0%	,0%	50,0%	
	Skupaj		Število	1	1	2
			% od vseh	50,0%	50,0%	100,0%

Kot preostale možne dejavnike, ki bi kot dejavniki s strani stranke oz. njenega vodstva in načina delovanja lahko vplivali na neaktivnost članov, sem preverjala *možnost vplivanja na razmere v okolju* (preko aktivnega delovanja v politični

stranki) (Priloga B, Tabela B.30), *možnost vplivanja na delovanje stranke* (Priloga B, Tabela B.31), *pomanjkanje informacij* (Priloga B, Tabela B.32), *dostopnost voditeljev* (Priloga B, Tabela B.33) ter še enkrat *možnosti za vključitev v aktivnosti* (Priloga B, Tabela B.34).⁴⁰

Med preučevanimi možnimi dejavniki vidimo, da za obravnavane člane pomanjkanje informacij sploh ne igra neke pomembnejše vloge. Prav tako ne nedostopnost voditeljev, čeprav je res, da so v tem pogledu mnenja članov bolj razdeljena. In kot zanimivost – mnenja so si najbolj različna prav pri ocenjevanju dostopnosti voditeljev in možnosti vplivanja na delovanje stranke. Najpomembnejši dejavnik oz. dejavnik, ki bi po lastni oceni k delovanju privabil največ članov – tako izbranih neaktivnih kot tudi ostalih, je možnost vplivanja na razmere v okolju preko svoje aktivnosti v stranki, kar pa ni dejavnik, ki bi bil odvisen le od stranke in njenega vodstva, temveč tudi od okolja in družbe.

Med dejavnike, neodvisne od delovanja stranke, ki pa lahko imajo na posameznikovo aktivnost pomemben vpliv, sodita tudi posameznikova motiviranost in obveznosti, ki ga v življenju spremljajo. Zato je povsem umestno, da pogledamo tudi, kakšen vpliv za posameznikovo neaktivnost v stranki pomenita *pomanjkanje prostega časa* (glej Prilogo B, Tabela B.35) in *zaposlitvene obveznosti* (glej Prilogo B, Tabela B.36).

Kot lahko vidimo, je prišlo do prvega poenotenja vseh članov vzorca prav pri teh dveh dejavnikih. Največji delež vprašanih v vseh treh skupinah je namreč odgovoril, da bi bili v stranki bolj aktivni, če bi imeli na voljo več prostega časa, aktivni in izbrani neaktivni pa tudi, da na njihovo (ne)aktivnost vpliva tudi obremenjenost s strani zaposlitve.

Glede na to, da me v nalogi zanima vpliv delovanja stranke na aktivnost njenih članov, bom v navzkrižnem testu oz. razporeditvi članov po ocenjevanju

⁴⁰ Zaradi večje preglednosti na majhnem vzorcu sem sicer petstopenjsko ocenjevalno lestvico združila v tristopenjsko, tako da sem odgovora *Sploh ne vpliva* in *Ne vpliva* združila pod skupni odgovor *Ne vpliva*, odgovora *Vpliva* in *Zelo vpliva* pa sem združila pod skupni odgovor *Vpliva*. Na ta način sem pridobila tri možne odgovore za posamezni dejavnik – *ne vpliva*, *Neodločen* in *Vpliva*.

posameznih dejavnikov, ki bi lahko nakazovali togost strankine strukture in interes vodstva stranke po neaktivnih, atomiziranih članih, preverila njihovo povezanost. Preverila bom povezavo stališč članov o *možnostih za vključitev, možnostih za vplivanje na delovanje stranke in dostopnosti voditeljev* in s tem dobila vpogled v to, na koliko članov bistveno vpliva način delovanja in urejenosti stranke.

Tabela 7.11: Pregled morebitnih 'ovir', s katerimi bi lahko stranka namerno onemogočala aktivnost članov

Možnosti za vključitev				Vpliv na delovanje stranke			Skupaj
				Ne vpliva	Neodločen	Vpliva	
Ne vpliva	Dostopnost voditeljev	Ne vpliva	Število	2	1	1	4
			% od vseh	20,0%	10,0%	10,0%	40,0%
	Neodločen	Število	3		2	5	
			% od vseh	30,0%		20,0%	50,0%
	Vpliva	Število	1			1	
			% od vseh	10,0%			10,0%
Skupaj	Število	6	1	3	10		
% od vseh		60,0%	10,0%	30,0%	100,0%		
Neodločen	Dostopnost voditeljev	Ne vpliva	Število	1			1
			% od vseh	100,0%			100,0%
	Skupaj	Število	1			1	
			% od vseh	100,0%			100,0%
Vpliva	Dostopnost voditeljev	Ne vpliva	Število		1		1
			% od vseh		20,0%		20,0%
	Neodločen	Število			1	1	
			% od vseh			20,0%	20,0%
	Vpliva	Število			1	2	3
			% od vseh			20,0%	40,0%
Skupaj	Število			2	3	5	
% od vseh				40,0%	60,0%	100,0%	

Na podlagi zgornje razpredelnice (glej Tabelo 7.11) ocenjujem, da je v stranki pet oseb, za katere bi lahko rekla, da so neaktivni zaradi vplivov ali delovanja stranke in njenega vodstva v to smer. Vseh pet je namreč prepričanih, da bi bili v stranki bolj aktivni, če bi imeli na voljo več možnosti za vključitev; morda oz. gotovo bi bili bolj aktivni, če bi s svojo aktivnostjo lahko vplivali na delovanje stranke in le eden izmed njih ocenjuje, da (ne)dostopnost voditeljev stranke ne pogojuje njegove (ne)aktivnosti.

Da pa bi vendarle izključila vse ostale možne dejavnike za posameznikovo neaktivnost v stranki, sem za teh pet oseb preverila še njihovo oceno osebnih razlogov za neaktivnost v stranki, in sicer *pomanjkanje prostega časa* ter *obremenjenost s strani zaposlitve*. Analiza je dala naslednje rezultate (glej Tabelo 7.12):

Tabela 7.12: Pregled vpliva pomanjkanja prostega časa in zaposlitvenih obveznosti na aktivnost izbranih članov

			Vpliv zaposlitvenih obveznosti		Skupaj
			Neodločen	Vpliva	
Vpliv prostega časa	Neodločen	Število	1		1
		% od vseh	20,0%		20,0%
	Vpliva	Število	1	3	4
		% od vseh	20,0%	60,0%	80,0%
Skupaj		Število	2	3	5
		% od vseh	40,0%	60,0%	100,0%

Čeprav lahko za vseh pet oseb glede na njihove odgovore rečemo, da prepoznavajo vzroke za lastno neaktivnost v načinu delovanja stranke in njenih voditeljev, tako zaradi pomanjkanja možnosti za vključitev kot zaradi nemožnosti vplivanja na delovanje stranke, očitno ocenjujejo, da bi na njihovo aktivnost

vplivala tudi manjša obremenjenost s strani službe ali kmetovanja ter več razpoložljivega prostega časa.

Govorimo torej o 8,6% (5 od 58 oseb) neaktivnih članov, izmed katerih bi lahko le za eno osebo (1,7% neaktivnih članov) rekli, da pomanjkanje prostega časa in obremenjenost s strani službe nimata vpliva na njegovo neaktivnost ter da posledično na to mogoče res vplivajo zgolj razlogi, ki prihajajo s strani stranke.

7.4 Sklep

Ob preverjanju delovanja OO SLS sem pridobila nekaj presenetljivih rezultatov. Čeprav sem v prejšnjem poglavju na podlagi normativnih določb strankinega delovanja zavrnila hipotezo, da imajo člani stranke možnost vplivanja in sodelovanja v procesu političnega odločanja, delovanja in oblikovanja stranke, se je na podlagi preučitve članskega ocenjevanja teh možnosti prej podana ocena izkazala za le delno ustrezno.

Tekom predstavitve načina delovanja OO SLS Litija smo lahko videli, da se njeno vodstvo poslužuje vseh treh bistvenih aktivnosti, ki po mnenju Scarrow ohranjajo organizacijo živo – trudi se vzdrževati lokalno strankarsko organizacijo aktivno in povezano; išče načine, kako čim kvalitetneje in številčneje zastopati svoje člane v lokalni vladi; z interesom predstavljanja in seganja v širšo družbo pa išče tudi načine za učinkovito informiranje na občinski ravni ter se posveča problematiki svojega okolja.

Z zavestjo, da je lahko uspešna le organizacija, ki kontinuirano gradi odnose s celotno javnostjo ter je dovzetna za družbeno problematiko in se obenem trudi povzemati iniciative civilne družbe, jih izoblikovati ter po potrebi in skladno z možnostmi zastopati tudi na državni ravni, vodstvo OO SLS Litija sledi in deluje skladno z mnenjem Scarrow (1996) ki pravi, da k zmagi na volitvah vodi le stalna prisotnost in stalna aktivnost stranke na terenu. S tem se iz načina delovanja OO SLS Litija potrjuje tudi, da sta strankina organizacijska in volilna strategija še kako povezani. Bistveno odstopanje od mnenja Scarrow je opazno le pri tem, da je ona takšno razmišljanje in posledične vzpodbude opažala pri vodstvu

centralnega dela stranke, medtem ko na primeru SLS temu mnenju sledijo njeni lokalni voditelji, in sicer na podlagi lastne ocene in presoje⁴¹.

V OO SLS Litija so članom ponujene možnosti aktivnega sodelovanja, možnosti prevzema in vodenja določenih nalog in čeprav vse kaže na to, da člani niso vključeni v ključne procese v stranki, kaj takega v glavnem niti ne pogrešajo. Pristojnosti in okviri njihovega delovanja so omejeni na lokalno raven in člani ocenjujejo, da v stranki *imajo možnosti za sodelovanje* ter da *stranka celo vzpodbuja aktivnost svojih članov*.⁴² Prepričani so, da bi možnosti imeli ob lastnem interesu, da je stranka odprta, voditelji pa dostopni.

Drug vidik preučevanja je bilo informiranje s strani stranke, katero je, kot smo lahko videli, na državni ravni resnično problem. Edini vir informacij, ki ga centralni del stranke svojim članom nudi, je namreč njena internetna stran, ta pa je v veliki meri nepoznana in posledično nepomembna. Na primeru OO SLS se je izkazalo, da ta informacijska luknja članom ne predstavlja tolikšnega pomanjkanja, ko to funkcijo kvalitetno opravlja lokalna raven stranke. Vendar pa se je med pogovori s predstavniki voditeljev drugih OO SLS ponovno izkazalo, da pa povsod ni tako.

Člani preučevane OO SLS Litija so namreč ne glede na lastno aktivnost v stranki presenetljivo dobro ocenili *strankino informiranje* in *možnosti dostopa do informacij*, kar posledično pomeni, da informiranost na preučevanem vzorcu očitno ne vpliva na posameznikovo aktivnost, kakor sem predvidevala v svoji drugi hipotezi. Zaradi tega sem se še dodatno posvetila vprašanju, zakaj so člani neaktivni, in prišla do ugotovitve, da kljub vloženemu trudu vodstva stranke izredno pomembno vlogo odigrajo tudi posameznikove osebne lastnosti, obremenjenosti, interesi in pričakovanja ter da neaktivnost ni le posledica interesov voditeljev. Žal pa na podlagi preučitve delovanja enega samega OO

⁴¹ Več voditeljev drugih OO SLS je namreč izrazilo nezadovoljstvo z načinom delovanja centralnega dela stranke, ki mu očitajo, da interes zanje pokaže le v času volitev, sicer pa se za dogajanje na lokalni ravni ne zanima. S tem je bila izražena kritika in obenem stiska tistih voditeljev, ki se v tolikšni avtonomnosti in posledični odgovornosti zaradi različnih vzrokov ne znajdejo, obenem pa s strani centralnega dela stranke ne dobivajo podpore ali pomoči.

⁴² Seveda je bilo nekaj teh članov mnenja, da stranka vzpodbuja premalo ali neustrezno, vendar očitno nek trud vodstva v tej smeri zaznavajo.

SLS stopnje vpliva interesov in načinov delovanja voditeljev stranke ne morem ocenjevati, saj bi za kaj takšnega bila potrebna preučitev večih OO te stranke. Rečem lahko le, da se vložen trud vsaj do neke mere odraža že v velikosti preučevanega OO SLS in zadovoljstvu njegovih članov, ki visoko cenijo dostopnost svojih lokalnih voditeljev in srečanja z drugimi člani stranke.

Medtem ko centralni deli stranke in njeni voditelji resda delujejo brezбриžni in nezainteresirani za člane in za dogajanje na lokalni ravni (razen kadar gre za državne volitve), posledica česar bi bili atomizirani posamezniki, preučevana lokalna organizacija SLS teži k povezanemu, aktivnemu članstvu, zaradi česar ogromno svoje energije vplaga v informiranje in pridobivanje sposobnih, za delo zainteresiranih članov. Vodstvo se zaveda pomembnosti in vrednosti vsakega posameznega člana, tudi tistega, ki v stranki ostaja zgolj kot podporni člani, saj po njihovem mnenju za stranko ne predstavlja le glasu na volitvah, temveč tudi predstavnika nekega mnenja. Tako je predsednik OO SLS prepričan, da je boljši član s kakršnim koli mnenjem kot član brez mnenja, saj bo jasno predstavljanje in zagovarjanje svojega stališča, pa četudi drugačnega od stališča stranke, naredilo na sogovornika veliko večji vtis kot skrbno zapisan članek v nekem časopisu.

Na podlagi preučitve načina delovanja, izbranega OO SLS, ter na podlagi preučitve pridobljenih mnenj njenih članov se je izkazalo (in obenem potrdilo), da je vključevanje in aktiviranje strankinih članov odvisno od interesa lokalne strankine organizacije, čeprav sta nezanemarljiva tudi preobremenjenost in nezainteresiranost članov. Vodstvo preučevanega OO SLS v informiranje in aktiviranje svojih članov vložijo veliko energije, kar se odraža tako v oceni članov, da stranka aktivnost svojih članov vzpodbuja, kot tudi v oceni o dobrem ali zadostnem informiranju. Izkazalo se je, da je njihova neaktivnost v veliki meri odvisna od dejavnikov, na katere strankino vodstvo nima vpliva, zaradi česar moram svojo drugo hipotezo, v kateri sem trdila, da je neaktivnost članov posledica strankinega slabega obveščanja in informiranja njenih članov ter ne-nudenja možnosti za priključitev le-tem, zavrniti. Tako na podlagi opravljene

analize tudi svojo drugo hipotezo zavračam, čeprav lahko glede na avtonomnost, ki med posameznimi deli SLS vlada, pričakujemo, da bi bili rezultati raziskave, izvedene na drugi občinski organizaciji SLS, tudi drugačni.

8 ZAKLJUČEK

V nalogi sem želela osvetliti vlogo članov v politični stranki ter preko nje vlogo stranke kot akterja, ki interese in potrebe državljanov zastopa v institucijah, kjer se politike in druge odločitve tudi oblikujejo. Predvidevala sem, da se bo v načinu strankinega vključevanja članov v njeno strukturo ter v omogočanju aktivnega sodelovanja in soodločanja pri raznih odločitvah v stranki odražal njen interes in način zastopanja tako članov kot volivcev stranke v institucionalnem okolju.

Že v prvem delu naloge se je ob preučitvi različnih študij, opravljenih na političnih strankah, izkazala kot v stranki izjemno pomembna vloga njenih voditeljev. Kot smo lahko videli, je mnogo avtorjev prepričanih, da se ne le stranke, temveč celoten politični sistem razvija v smeri, ki ustreza strankinim voditeljem, zaradi česar so tudi prepričani, da prav voditelji strank nosijo veliko odgovornost za nezainteresiranost in apatičnost družbe do političnega dogajanja. Zaradi manka ideološke niti ter prilagajanja kratkoročnim ciljem in potrebam voditelji toliko lažje vodijo stranke v skladu z lastnimi interesi. V skladu z njimi tudi ocenjujejo pomen članov za stranko ter posledično določajo strankino organizacijsko podobo. Kot smo videli, primeri posameznih strank dokazujejo, da lahko tudi v današnjem času stranka z izbranimi aktivnostmi in vzpodbudami ter predvsem z interesom vodstva v svojo organizacijo privabi nove člane, zaradi česar moramo pritrditi Scarrow, ki pravi, da stranke brez oz. z malo članstva niso žrtve družbenega razvoja, temveč so, nasprotno, rezultat določenega vrednotenja članov s strani njenih voditeljev ter ocene, kaj lahko vodstvo in stranka s člani pridobijo oz. dosežejo.

Avtorji izpostavljajo tudi možnosti (ne)premišljenega vključevanja in aktiviranja članov in volivcev, ki lahko pomeni manipulacijo in prikrite interese vodstva, na kar je Mair opozoril ob izpostavitvi problema sočasne demokratizacije stranke in krepitve centralnih delov v stranki. Opozoril je, da se lahko zavoljo interesa po avtonomnosti centralnega dela stranke ustvarjajo različne podobe navideznega vključevanja in podeljevanja moči, ki pa so le pretveza za izpolnitev interesov in

potreb vodstva. Zato so si stranke po njegovem mnenju bolj kot po čemer koli drugem različne prav po notranji demokratičnosti in svojem odnosu do družbe, saj ima vodstvo na razpolago veliko paleto možnosti, kako in v skladu s katerimi načeli bo svojo stranko vodilo.

V primerjavi z obravnavanimi tujimi strankami me je zanimala struktura slovenske politične stranke. Način njenega delovanja, vključevanja in zastopanja članov, na podlagi česar bi lahko ocenila podobnost slovenske stranke z zahodno-evropskimi ter podala neko sliko vrednotenja članov s strani njenega vodstva. Preučevala sem organizacijsko podobo Slovenske ljudske stranke (SLS) in način delovanja enega od njenih občinskih odborov, ob čemer sem ugotovila, da se struktura in način delovanja te stranke ne razlikujeta bistveno od delovanja zahodno-evropskih političnih strank. Tudi v SLS lahko govorimo o osnovni delitvi njene strukture med javnim delom, centralnim delom in stranko na terenu, s tem da sem se v nalogi osredotočila na odnos, ki vlada med centralnim delom in stranko na terenu. Pri vprašanju mesta in vloge članov gre namreč bistveno za vprašanje njihovega mesta znotraj lokalne stranke, medtem ko normativne določbe stranke določa prav njen centralni del.

Tudi na primeru SLS je znotraj njene normativne določenosti opazen interes po avtonomnosti in neodvisnosti centralnega dela stranke, kar si vodstvo stranke zagotavlja z avtonomnostjo njenih lokalnih delov. Ti so namreč v svojem delovanju od centralnega dela odvisni le v točki organizacijske podobe in delovanja v okviru Programa in Statuta stranke, sicer pa delujejo povsem avtonomno, kar pa po drugi strani pričakuje tudi centralni del. Avtonomnost lokalnih delov se namreč konča ob možnostih, ko bi lahko vplivali na strukturo in delovanje centralnega dela, kar centralni del dosega s potrjevanjem od lokalnih delov izbranih delegatov Kongresa (od katerih je odvisna sestava centralnega dela stranke) ter seveda s potrjevanjem kandidatnih list tako za organe in funkcije stranke kot za nacionalne volitve. Organizacijska podoba in način delovanja stranke na državni ravni navadnim članom onemogočata vplivanje na njo, poleg

tega pa interesa zanje (glede na energijo in stroške, vložene v informiranje in povezovanje članov) ne izkazujejo niti njeni centralni voditelji.

Po drugi strani pa normativne določbe iste stranke stranki na lokalni ravni omogočajo oz. celo predpisujejo demokratično delovanje in vključevanje članov v vse sfere njenega odločanja. Demokratično in hkrati avtonomno zastavljeno delovanje strankinih lokalnih delov le-tem omogoča, da delujejo v najrazličnejših možnih odtenkih demokratične urejenosti, saj so aktivnost, vpliv in informiranje članov zaupani presoji, interesom in sposobnostim njihovih lokalnih voditeljev. Ti bodo naredili članstvo v stranki privlačno, privabili bodo nove člane, le te zaposlovali ter prepoznavali in izkoriščali njihove potenciale. Že število članov v posamezni občinski organizaciji pa bo nakazovalo tako interese kot tudi sposobnosti njenega vodstva. Zaradi tega si stranke glede na stopnjo demokratičnosti niso različne le med seboj, kakor je predvideval Mair, temveč so si med seboj bistveno različni tudi posamezni lokalni deli iste stranke. To pa onemogoča vsako presojo izključenosti članov iz odločanja v stranki, v kolikor raziskava ni izvajana na celotni strukturi stranke.

Možnost razhajanja normativno določene strukture in delovanja stranke od njenega dejanskega delovanja ter možnosti 'lažne demokracije' vsekakor so prisotne. Se je pa na podlagi dvojnosti preučevane strankine strukture in opravljene raziskave potrdila tudi ključna misel, ki se je gradila skozi delo, da interesi vodstva stranke pogojujejo in usmerjajo njen razvoj. V prvi vrsti so to seveda voditelji centralnih delov, od katerih je struktura stranke v osnovi odvisna, nato pa, izhajajoč iz te določenosti (oz. vsaj na primeru SLS), v veliki meri od strankinih lokalnih voditeljev, ki bodo člane povezovali in informirali. Zato trdim, da stranke so soodgovorne za svoj razvoj in to prav z odnosom, ki ga v prvi vrsti gradijo do svojih članov ter nato do volivcev. Niso žrtve temveč prej glavni akterji, ki družbo vodijo v smer, ki ustreza njim.

9 LITERATURA

- Bille, Lars. 1997. Leadership change and party change. *Party politics* 3 (3): 379-390.
- Chomsky, Noam. 2005. *Prevlada ali preživetje*. Ljubljana: Sanje.
- 2006. *Sila, zakon in obeti za preživetje*. Novigrad: Pučko otvoreno učilište Novigrad-Cittanova.
- Cross, William in Lisa Young. 2004. The contours of political party membership in Canada. *Party Politics* 10 (4). Dostopno prek: <http://ppq.sagepub.com/cgi/content/abstract/10/4/427> (6. marec 2009).
- Clarke, D. Harold, Allan Kornberg, Faron Ellis in Jon Rapkin. 2000. Not for fame or fortune: A note on membership and activity in the canadian Reform party. *Party politics* 6 (75). Dostopno prek: <http://ppq.sagepub.com/cgi/content/abstract/6/1/75> (6. marec 2009).
- Duverger, Maurice. 1954. *Political parties*. London: Methuen & Co. Ltd.
- Eldersveld, Samuel J. in Dwaine Marvick. 1983. Work on the origins, activities, and attitudes of party members. *International Political Science Review* 4 (11). Dostopno prek: <http://ips.sagepub.com> (9. marec 2009).
- Farrell, David M. in Paul Welb. 2002. Political parties as campaign organizations. V *Parties without partisans*, ur. Russell J. Dalton in Martin P. Wattenberg, 102-125. New York: Oxford university press.
- Ferguson, Adam. 2003. O pokvarjenosti, ki nas vodi v politično suženjstvo. *Teorija in praksa* 40 (1): 158-165.
- Fink-Hafner, Danica. 2000. Raziskovanje političnih strank. V *Moč v političnih strankah*, Alenka Krašovec, iii-viii. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- 2001. *Politične stranke*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Finley, Moses I. 1999. *Antična in moderna demokracija*. Ljubljana: Krtina.
- Gallagher, Michael in Michael Marsh. 2002. Days of Blue Loyalty: the politics of membership of the Fine Gael party. Dublin: PAI press.

- 2004. Party membership in Ireland: the members of Fine Gael. *Party politics* 10 (4). Dostopno prek: <http://ppq.sagepub.com/cgi/content/abstract/10/4/407> (6. marec 2009).
- Hansen, Bernhard in Jo Saglie. 2005. Who Should Govern Political Parties? Organizational Values in Norwegian and Danish Political Parties. *Scandinavian political studies* 28 (1).
- Heidar, Kunt. 1994. The polymorphic nature of party membership. *European Journal of Political Research* 25 (1): 61-86.
- Heidar, Knut in Jo Saglie. 2003. A decline of linkage? Intra-party participation in Norway, 1991-2000. *European Journal of Political Research* 42: 761-786.
- Hribar, Tine. 2006. Zaradi sle po lasti in oblasti. *Delo, Sobotna priloga* 48 (34): 6.
- Huntington, Samuel P. 2005. *Spopad civilizacij*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Jančar, Drago. 2006. Volivci imajo zmeraj prav. *Delo, Sobotna priloga* 48 (267): 32.
- Katz, S. Richard. 1990. Party as linkage: A vestigial function? *European Journal of Political Research* 18 (1): 143-161.
- 2001. The problem of candidate selection and models of party democracy. *Party politics* 7 (3): 277-296. London: SAGE Publications.
- Katz, S. Richard in Peter Mair. 1992. The membership of political parties in European democracies, 1960-1990. *European Journal of Political Research* 22 (3): 329-345.
- 1995. Changing models of party organization and party democracy. *Party politics* 1 (1): 5-28. London: SAGE Publications.
- 2002. The Ascendancy of the Party in Public Office. V *Political Parties*, ur. Richard Gunther, Jose Ramon Montero in Julian J. Linz, 113-135. New York: Oxford University Press.
- Kirchheimer, Otto. 1966. The transformation of the Western European Party Systems. V *Political parties and political development*, ur. Palombara in Weiner: 177-200. New Jersey: Princeton University press.
- Krašovec, Alenka. 2000. *Moč v političnih strankah*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- Kropivnik, Samo. 2002. Naklonjenost volivcev strankam in/ali voditeljem strank. *Teorija in praksa* 39 (2): 256-267.
- Lukšič, Igor. 2006. Trenutno velja, da je ... *Delo, Sobotna priloga* 48 (251): 4-6.
- Mair, Peter. 1994. Party organizations: from civil society to the state. V *How parties organize: change and adaptation in party organizations in west democracies*, ur. Richard S. Katz in Peter Mair. London: Thousand Oaks.
- Mair, Peter in Ingrid van Biezen. 2001. Party membership in twenty european democracies 1980-2000. *Party politics* 7 (1). Dostopno prek: <http://ppq.sagepub.com/cgi/content/abstract/7/1/5> (6. marec 2009).
- Milbrath, Lester W. 1965. *Political participation*. Chicago: Rand McNally.
- Panbianco, Angelo. 1988. *Political parties: organisation and power*. New York: Cambridge university press.
- Pedersen, Karina, Lars Bille, Roger Buch, Jorgen Elklit, Bernhard Hansen in Hans Jorgen Nielsen. 2004. Sleeping or active partners? Danish party members at the turn of the millennium. *Party politics* 10 (4). Dostopno prek: <http://ppq.sagepub.com/cgi/content/abstract/10/4/367> (6. marec 2009).
- Pikaló, Jernej. 2005. Samoizpolnjujoče se prerokbe? V *Spopad civilizacij*, Samuel P. Huntington, 427-435. Ljubljana: Založba mladinska knjiga.
- Puhle, Hans-Jürgen. 2002. Still the Age of Catch-allism? V *Political Parties*, ur. Richard Gunther, Jose Ramon Montero in Julian J. Linz, 58-83. New York: Oxford University Press.
- Saglie, Jo in Knut Heidar. 2004. Democracy within Norwegian Political Parties. *Party Politics* 10 (4). Dostopno prek: <http://ppq.sagepub.com/cgi/content/abstract/10/4/385> (3. marec 2009).
- Scarrow, E. Susan. 1994. The 'paradox of enrollment': Assessing the costs and benefits of party memberships. *European Journal of Political Research* 25 (1): 41-60.
- 1996. *Parties and their members Organizing for victory in Britain and Germany*. New York: Oxford University Press.
- 1999. Parties and the expansion of direct democracy. *Party Politics* 5 (3): 341-362.

- 2002. Parties without members? V *Parties without partisans*, ur. Russell J. Dalton in Martin P. Wattenberg, 79-101. New York: Oxford university press.
- Selle, Per in Svasand, Lars. 1991. Membership in party organizations and the problem of decline of parties. *Comparative political studies* 23 (4): 459-477.
- Seyd, Patrick in Paul F. Whiteley. 1995. Labour and conservative party members: change over time. *Parliamentary affairs* 48 (3): 456-472.
- 2004. British Party Members: an overview. *Party Politics* 10 (4). Dostopno prek: <http://ppq.sagepub.com/cgi/content/abstract/10/4/355> (6. marec 2009).
- Slovenska ljudska stranka (SLS). 2000. *Statut-SLS+SKD*. Ljubljana.
- 2002. Statut Slovenske ljudske stranke. Ljubljana, 31. januar.
- 2007a. *Poslovník izrednega volilnega občnega zbora Mestne organizacije SLS Ljubljana*. Sprejet na volilnem občnem zboru dne 7. novembra.
- 2007b. *Pravila Mestnega odbora SLS Ljubljana*. Sprejeta na izrednem volilnem občnem zboru Mestne organizacije SLS Ljubljana dne 7. novembra.
- 2008. *Pravila o evidentiranju in določanju kandidat in kandidatov za volitve v državni zbor RS na skupni listi Slovenske ljudske stranke in Stranke mladih Slovenije*. Sprejel Svet SLS dne 12. avgusta.
- 2009a. *Navodila o načinu volitev delegat in delegatov predčasnega volilnega kongresa Slovenske ljudske stranke*.
- 2009b *Osnutek poslovníka rednega letnega občnega zbora Mestne organizacije SLS Ljubljana*.
- 2009c *Osnutek pravil o delu občinskega odbora SLS (za OO Brezovica)*.
- 2009č. *Predlog pravilnika o kandidiranju na volitvah v organe in funkcije stranke na predčasnem volilnem kongresu slovenske ljudske stranke*.
- 2010a. *Pravila o določanju kandidat in kandidatov za lokalne volitve, volitve občinskih svetnikov in svetnic ter župan in županov na listi Slovenske ljudske stranke*. Sprejel Svet SLS dne 18. marca.
- 2010b. *Vabilo volilni občni zbor OO SLS Cerkevjak*.
- Stone, Walter J., Ronald B. Rapoport in Monique B. Schneider. 2004. Party members in a three-party election. *Party politics* 10 (4). Dostopno prek: <http://ppq.sagepub.com/cgi/content/abstract/10/4/445> (6. marec 2009).

- Tan, Alexander C. 1997. Party change and party membership decline. *Party politics* 3 (3): 363-377.
- 1998. The impact of party membership size: a cross-national analysis. *The journal of politics* 60 (1): 188-198.
- Whiteley, Paul F., Patrick Seyd in Jeremy Richardson, ur. 1994. *True blues: The Politics of Conservative Party Membership*. Oxford: Clarendon press.
- Zakon o volitvah v državni zbor*: 1992. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=199244&stevilka=2068> (31. marec 2010).

10 Priloge

Priloga A: Vprašalnik o aktivnosti in informiranosti članov politične stranke

1. Pred koliko leti ste prvič vstopili v katero koli politični stranko? _____ leti
2. Koliko časa ste že član Slovenske Ljudske stranke? _____ let
3. Ali morda v stranki oz. v njenem imenu zasedate kakšno funkcijo?
 - NE, sem le član stranke
 - DA, v stranki, občini ali državi zasedam posebno mesto
4. Se Vam zdi SLS dovolj odprta za vstop vanjo če si posameznik to želi?
 - DA
 - NE
5. Ali se Vam zdi demografska raznolikost članstva pomembna za stranko?
 - DA
 - NE
6. Zanima me, ali ste morda član tudi kakšnega športnega, kulturnega, prostovoljnega ali drugega društva, združenja?
(prosim ustrezno označite)

Nikoli nisem bil član	Sem bil član, a nisem več	Sem član, vendar ne sodelujem	Sem član, aktivno sodelujem

AKTIVNOST

7. Koliko časa v povprečnem mesecu posvetite aktivnostim, povezanim s stranko?

Nič	1 do 5 ur	5 do 10 ur	10 do 20 ur	Več kot 20 ur

8. Koliko sestankov in drugih strankinih srečanj ste se udeležili v preteklem letu?

Nobenega	1 do 2	3 do 5	6 ali več

9. Se Vam zdi, da imajo v SLS vsi člani (ne glede na spol, starost, demografske značilnosti,...) enake možnosti za aktivnost v njej?
 - DA
 - NE

10. Ali se vam zdi, da stranka vzpodbuja aktivnost članov?

- DA
- NE

Kje ste to opazili, čutili, videli...

11. Ali ste morda sami v preteklem letu sodelovali v kateri od spodaj navedenih aktivnosti:

	DA	NE
a) Razpravljali o političnih temah z ne-člani		
b) Pomagali na strankini stojnici, nagovarjali mimoidoče, delili letake		
c) Obiskovali člane stranke na domu (članarina, obveščanje,...)		
d) Skušali privabiti v stranko nove člane		
e) Razpravljali z ljudmi pred volitvami, da bi pridobili dodaten glas		
f) Se udeležili shoda ali demonstracij organiziranega s strani stranke		
g) Pomagali v kateri od preteklih volilnih kampanj (2006 lokalne, 2007 predsedniške, 2008 parlamentarne ali 2009 evropske volitve)		
h) Pisali prispevek ali pismo za podporo stranki v katerikoli medij		
i) Ste poročali ali se javljali preko radijske postaje v podporo stranki		
j) Ste bili član občinskega sveta		
<hr/>		
k) Ste na občnem zboru podali svoje mnenje		
l) Sodelovali pri pomembnih razpravah v stranki		
m) Sodelovali pri organizaciji in izvedbi neke aktivnosti v stranki		
n) Pisali prispevek za strankin časopis		
o) Donirali stranki finančni prispevek (poleg članarine)		
p) Ste bili član katerega od organov stranke		
<hr/>		
r) Ste sodelovali pri izboru predsednika stranke		
s) Ste predlagali kandidata za organe stranke		
t) Ste sodelovali pri izboru članov organov stranke		
u) Ste predlagali kandidata za lokalne volitve		
v) Ste sodelovali pri oblikovanju te kandidatne liste (lokalne volitve)		
z) Ste predlagali kandidata za volitve v Državni zbor		
x) Ste sodelovali pri oblikovanju te kandidatne liste (volitve v DZ)		

12. Ali bi želeli biti sami bolj aktivni v stranki kot ste trenutno?

- DA
- NE

13. V stranki bi bil/a bolj aktiven/na, če bi imel/a na voljo:

(Prosim odgovorite, kako močno se strinjate s spodaj navedenimi trditvami)

	Sploh se ne strinjam	V glavnem se ne strinjam	Niti strinjam niti ne strinjam	V glavnem se strinjam	V celoti se strinjam
a) Več prostega časa, manj drugih obveznosti					
b) Manjšo obremenjenost s strani službe					
c) Več možnosti za vključitev v aktivnosti					
d) Več vidnih rezultatov take aktivnosti v svojem okolju, občini					
e) Več vidnih rezultatov lastnega dela v delovanju stranke					
f) Več informacij o političnem dogajanju in potrebah v stranki					
g) Večjo dostopnost do voditeljev stranke					
h) Več koristi od lastnega delovanja v stranki					
i) Možnost soodločanja o izboru kandidatov za organe stranke (npr. s članskimi volitvami)					
j) Možnost soodločanja o izboru kandidatov za lokalne volitve (npr. s članskimi volitvami)					
k) Možnost soodločanja o izboru kandidatov za nacionalne volitve (npr. s članskimi volitvami)					
Drugo: l) starost, bolezn m) razočaranje					

14. Ali bi lahko rekli, da so vaša pričakovanja in želje, s katerimi ste v SLS vstopili, zadovoljene?

- DA
- NE

PRETOK INFORMACIJ V SLS

15. Ali ste zadovoljni s količino in vsebino (kvaliteto) informacij, ki Vam jih vaša stranka posreduje o političnem dogajanju znotraj in zunaj stranke?

Sploh nisem zadovoljen	Niti nisem	Lahko bi bilo boljše	Sem zadovoljen	Zelo sem zadovoljen

16. Ali imate možnost dostopa do vseh informacij, ki jih želite?

- DA
- NE

17. Ali se Vam zdijo informacije s strani stranke ustrezno podane?

- DA
- NE

18. Ali informacije, ki Vam jih stranka posreduje tudi preberete?

Nikoli	Redko	Včasih	Ponavadi	Ja, vedno

19. Ali bi želeli prejemati več informacij s strani stranke?

- DA
- NE

20. Kako pomembni so za vas naslednji viri političnih informacij:

(Prosim ovrednotite posamezni vir tako, da označite trditev, ki označuje pomembnost izbranega vira za vas)

	Nepomemben	Malo pomemben	Precej pomemben	Zelo pomemben
a) Množični mediji (RTV, časopisi)				
b) Internet (strani z novicami, blogi,...)				
c) Strankin časopis in druga obvestila, ki jih stranka pošilja na dom				
d) Strankini sestanki, srečanja				
e) Osebni kontakt z voditelji Občinskega odbora				
f) Osebni kontakt s člani stranke				
g) Internetna stran stranke				

21. Prosim če mi zaupate letnico vašega rojstva?

22. Katerega spola ste?

Ženska / Moški

Priloga B: Dodatne tabele

Tabela B.1: Preverjanje povezanosti posameznikove aktivnosti s položajem, ki ga član v stranki zaseda

		Aktivnost iz ur in srečanj		Skupaj
		Neaktiven	Aktiven	
Nosilec funkcije?	Član	59	3	62
	Nosilec funkcije	2	16	18
Skupaj		61	19	80

Tabela B.2: Hi-kvadrat test za povezanost spremenljivk "položaj v stranki" in "aktivnost"

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	54,419 ^a	1	,000
Likelihood Ratio	51,127	1	,000
Linear-by-Linear Association	53,738	1	,000
N of Valid Cases	80		

a. 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,28.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabela B.3: Preverjanje povezanosti posameznikove aktivnosti s spolom

		Aktivnost iz ur in srečanj		Skupaj
		Neaktiven	Aktiven	
Spol	Moški	43	17	60
	Ženska	18	1	19
Skupaj		61	18	79

Tabela B.4: Hi-kvadrat test za povezanost spremenljivk "spol" in "aktivnost"

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,365 ^a	1	,037
Likelihood Ratio	5,429	1	,020
Linear-by-Linear Association	4,310	1	,038
N of Valid Cases	79		

a. 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,33.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabela B.5: Preverjanje povezanosti posameznikove aktivnosti s starostjo

		Starost po obdobjih						Skupaj
		25-35	36-45	46-55	56-65	66-75	76-85	
Aktivnost iz ur in srečanj	Neaktiven	5	3	12	18	16	7	61
	Aktiven	3	5	4	3	2	1	18
Skupaj		8	8	16	21	18	8	79

Tabela B.6: Hi-kvadrat test za povezanost spremenljivk "starost" in "aktivnost"

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,939 ^a	5	,053
Likelihood Ratio	9,817	5	,081
Linear-by-Linear Association	6,700	1	,010
N of Valid Cases	79		

a. 6 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,82.

Tabela B.7: Preverjanje povezanosti posameznikove aktivnosti v stranki z njegovo aktivnostjo v različnih društvih

	Aktivnost iz ur in srečanj		Skupaj
	Neaktiven	Aktiven	
Aktivni v drugih org. Neaktiven	38	5	43
Aktivni v drugih org. Aktiven	23	13	36
Skupaj	61	18	79

Tabela B.8: Hi-kvadrat test za povezanost spremenljivk "aktivnost v drugih org." in "aktivnost"

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,676 ^a	1	,010
Likelihood Ratio	6,789	1	,009
Linear-by-Linear Association	6,592	1	,010
N of Valid Cases	79		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 8,20.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabela B.9: Preverjanje povezanosti posameznikovega položaja in aktivnosti v stranki z dostopnostjo zelenih informacij

			Položaj v stranki			Aktivnost		
			Član	Nosilec fje.	Skupaj	Neaktiven	Aktiven	Skupaj
Dostop do vseh informacij	Da	Število	46	12	58	45	13	58
		% glede na položaj / aktivnost v stranki	78,0%	66,7%		76,3%	72,2%	
		% od vseh	59,7%	15,6%	75,3%	58,4%	16,9%	75,3%
	Ne	Število	13	6	19	14	5	19
		% glede na položaj / aktivnost v stranki	22,0%	33,3%		23,7%	27,8%	
		% od vseh	16,9%	7,8%	24,7%	18,2%	6,5%	24,7%
Skupaj	Število	59	18	77	59	18	77	
	% glede na položaj / aktivnost v stranki	100,0%	100,0%		100,0%	100,0%		
	% od vseh	76,6%	23,4%	100,0%	76,6%	23,4%	100,0%	

Tabela B.10: Hi-kvadrat test za povezanost spremenljivk "dostopnost informacij" in "položaj"

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,947 ^a	1	,330
Likelihood Ratio	,906	1	,341
Linear-by-Linear Association	,935	1	,334
N of Valid Cases	77		

a. 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,44.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabela B.11: Hi-kvadrat test za povezanost spremenljivk "dostopnost informacij" in "aktivnost"

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,122 ^a	1	,727
Likelihood Ratio	,119	1	,730
Linear-by-Linear Association	,120	1	,729
N of Valid Cases	77		

a. 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,44.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabela B.12: Preverjanje povezanosti posameznikovega položaja in aktivnosti v stranki z oceno ustreznosti s strani stranke podanih informacij

			Položaj v stranki			Aktivnost		
			Član	Nosilec fje.	Skupaj	Neaktiven	Aktiven	Skupaj
Informacije so ustrezno podane	Da	Število	52	13	65	52	13	65
		% glede na položaj / aktivnost v stranki	88,1%	72,2%		88,1%	72,2%	
		% od vseh	67,5%	16,9%	84,4%	67,5%	16,9%	84,4%
Ne	Ne	Število	7	5	12	7	5	12
		% glede na položaj / aktivnost v stranki	11,9%	27,8%		11,9%	27,8%	
		% od vseh	9,1%	6,5%	15,6%	9,1%	6,5%	15,6%
Skupaj		Število	59	18	77	59	18	77
		% glede na položaj / aktivnost v stranki	100,0%	100,0%		100,0%	100,0%	
		% od vseh	76,6%	23,4%	100,0%	76,6%	23,4%	100,0%

Tabela B.13: Hi-kvadrat test za povezanost spremenljivk "ustreznost informacij" in "položaj"

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,655 ^a	1	,103
Likelihood Ratio	2,390	1	,122
Linear-by-Linear Association	2,620	1	,105
N of Valid Cases	77		

a. 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,81.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabela B.14: Hi-kvadrat test za povezanost spremenljivk "ustreznost informacij" in "aktivnost"

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,655 ^a	1	,103
Likelihood Ratio	2,390	1	,122
Linear-by-Linear Association	2,620	1	,105
N of Valid Cases	77		

a. 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,81.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabela B.15: Preverjanje povezanosti posameznikovega položaja in aktivnosti v stranki z željo po prejemanju več informacij s strani stranke

			Položaj v stranki			Aktivnost		
			Član	Nosilec fje.	Skupaj	Neaktiven	Aktiven	Skupaj
Želi več informacij	Da	Število	20	9	29	20	9	29
		% glede na položaj / aktivnost v stranki	33,3%	50,0%		33,3%	50,0%	
		% od vseh	25,6%	11,5%	37,2%	25,6%	11,5%	37,2%
Ne	Ne	Število	40	9	49	40	9	49
		% glede na položaj / aktivnost v stranki	66,7%	50,0%		66,7%	50,0%	
		% od vseh	51,3%	11,5%	62,8%	51,3%	11,5%	62,8%
Skupaj		Število	60	18	78	60	18	78
		% glede na položaj / aktivnost v stranki	100,0%	100,0%		100,0%	100,0%	
		% od vseh	76,6%	23,1%	100,0%	76,6%	23,1%	100,0%

Tabela B.16: Hi-kvadrat test za povezanost spremenljivk "želi več informacij" in "položaj"

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,647 ^a	1	,199
Likelihood Ratio	1,610	1	,204
Linear-by-Linear Association	1,626	1	,202
N of Valid Cases	78		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,69.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabela B.17: Hi-kvadrat test za povezanost spremenljivk "želi več informacij" in "aktivnost"

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,647 ^a	1	,199
Likelihood Ratio	1,610	1	,204
Linear-by-Linear Association	1,626	1	,202
N of Valid Cases	78		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,69.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabela B.18: Ocena možnosti za aktivnost v stranki glede na posameznikovo aktivnost

			Vsi člani			Neaktivni in z informiranjem nezadovoljni člani
			Aktivnost iz ur in srečanj		Skupaj	
			Neaktiven	Aktiven		
Vsi možnosti za aktivnost	Da	Število	52	18	70	22
		%glede na aktivnost	89,7%	94,7%		91,7%
		% od vseh	67,5%	23,4%	90,9%	
	Ne	Število	6	1	7	2
		%glede na aktivnost	10,3%	5,3%		8,3%
		% od vseh	7,8%	1,3%	9,1%	
Skupaj	Število	58	19	77	24	
	%glede na aktivnost	100,0%	100,0%		100,0%	
	% od vseh	75,3%	24,7%	100,0%		

Tabela B.19: Ocena strankinega vzpodbujanja k aktivnosti glede na posameznikovo aktivnost

			Vsi člani			Neaktivni in z informiranjem nezadovoljni člani
			Aktivnost iz ur in srečanj		Skupaj	
			Neaktiven	Aktiven		
Stranka vzpodbuja aktivnost	Da	Število	50	14	64	19
		%glede na aktivnost	89,3%	82,4%		82,6%
		% od vseh	68,5%	19,2%	87,7%	
	Ne	Število	6	3	9	4
		%glede na aktivnost	10,7%	17,6%		17,4%
		% od vseh	8,2%	4,1%	12,3%	
Skupaj	Število	56	17	73	23	
	%glede na aktivnost	100,0%	100,0%		100,0%	
	% od vseh	76,7%	23,3%	100,0%		

Tabela B.20: Ocena dostopnosti vseh informacij, ki bi jih člani morda želeli pridobiti glede na posameznikovo aktivnost

			Vsi člani			Neaktivni in z informiranjem nezadovoljni člani
			Aktivnost iz ur in srečanj		Skupaj	
			Neaktiven	Aktiven		
Dostop do vseh informacij	Da	Število	45	13	58	14
		%glede na aktivnost	76,3%	72,2%		60,9%
		% od vseh	58,4%	16,9%	75,3%	
	Ne	Število	14	5	19	9
		%glede na aktivnost	23,7%	27,8%		39,1%
		% od vseh	18,2%	6,5%	24,7%	
Skupaj	Število	59	18	77	23	
	%glede na aktivnost	100,0%	100,0%		100,0%	
	% od vseh	76,6%	23,4%	100,0%		

Tabela B.21: Razporeditev neaktivnih in z informiranjem s strani stranke nezadovoljnih članov glede na željo po več informacijah in na odnos do posredovanih informacij

			Informacije prebere				Skupaj
			Redko	Včasih	Ponavadi	Vedno	
Želi več info	Da	Število	0	2	5	4	11
		% od vseh	,0%	8,7%	21,7%	17,4%	47,8%
	Ne	Število	2	3	5	2	12
		% od vseh	8,7%	13,0%	21,7%	8,7%	52,2%
Skupaj		Število	2	5	10	6	23
		% od vseh	8,7%	21,7%	43,5%	26,1%	100,0%

Tabela B.22: Ocena pomembnosti strankinih časopisov in obvestil kot vira političnih informacij

			Vsi člani			Neaktivni in z informiranjem nezadovoljni člani
			Aktivnost iz ur in srečanj		Skupaj	
			Neaktiven	Aktiven		
Ocena strankinih časopisov in obvestil	Nepomemben	Število	4	1	5	1
		% glede na aktivnost	6,6%	5,6%		4,2%
		% od vseh	5,1%	1,3%	6,3%	
	Malo pomemben	Število	18	5	23	10
		% glede na aktivnost	29,5%	27,8%		41,7%
		% od vseh	22,8%	6,3%	29,1%	
	Precej pomemben	Število	23	6	29	7
		% glede na aktivnost	37,7%	33,3%		29,2%
		% od vseh	29,1%	7,6%	36,7%	
	Zelo pomemben	Število	16	6	22	6
		% glede na aktivnost	26,2%	33,3%		25,0%
		% od vseh	20,3%	7,6%	27,8%	
Skupaj	Število	61	18	79	24	
	% glede na aktivnost	100,0%	100,0%		100,0%	
	% od vseh	77,2%	22,8%	100,0%		

Tabela B.23: Ocena pomembnosti strankinih sestankov in srečanj kot vira političnih informacij

			Vsi člani			Neaktivni in z informiranjem nezadovoljni člani
			Aktivnost iz ur in srečanj			
			Neaktiven	Aktiven	Skupaj	
Ocena strankinih sestankov in srečanj	Nepomemben	Število	21	1	22	8
		% glede na aktivnost	34,4%	5,6%		33,3%
		% od vseh	26,6%	1,3%	27,8%	
	Malo pomemben	Število	12	4	16	4
		% glede na aktivnost	19,7%	22,2%		16,7%
		% od vseh	15,2%	5,1%	20,3%	
	Precej pomemben	Število	19	6	25	8
		% glede na aktivnost	31,1%	33,3%		33,3%
		% od vseh	24,1%	7,6%	31,6%	
	Zelo pomemben	Število	9	7	16	4
		% glede na aktivnost	14,8%	38,9%		16,7%
		% od vseh	11,4%	8,9%	20,3%	
Skupaj	Število	61	18	79	24	
	% glede na aktivnost	100,0%	100,0%		100,0%	
	% od vseh	77,2%	22,8%	100,0%		

Tabela B.24: Ocena pomembnosti osebnih stikov z voditelji stranke kot vira političnih informacij

			Vsi člani			Neaktivni in z informiranjem nezadovoljni člani
			Aktivnost iz ur in srečanj		Skupaj	
			Neaktiven	Aktiven		
Ocena osebnih stikov z voditelji stranke	Nepomemben	Število	10	1	11	2
		% glede na aktivnost	16,4%	5,6%		8,3%
		% od vseh	12,7%	1,3%	13,9%	
	Malo pomemben	Število	12	0	12	4
		% glede na aktivnost	19,7%	,0%		16,7%
		% od vseh	15,2%	,0%	15,2%	
	Precej pomemben	Število	20	6	26	10
		% glede na aktivnost	32,8%	33,3%		41,7%
		% od vseh	25,3%	7,6%	32,9%	
	Zelo pomemben	Število	19	11	30	8
		% glede na aktivnost	31,1%	61,1%		33,3%
		% od vseh	24,1%	13,9%	38,0%	
Skupaj	Število	61	18	79	24	
	% glede na aktivnost	100,0%	100,0%		100,0%	
	% od vseh	77,2%	22,8%	100,0%		

Tabela B.25: Ocena pomembnosti osebnih stikov z drugimi člani stranke kot vira političnih informacij

			Vsi člani			Neaktivni in z informiranjem nezadovoljni člani
			Aktivnost iz ur in srečanj			
			Neaktiven	Aktiven	Skupaj	
Ocena osebnih stikov z drugimi člani stranke	Nepomemben	Število	15	1	16	5
		% glede na aktivnost	24,6%	5,6%		20,8%
		% od vseh	19,0%	1,3%	20,3%	
	Malo pomemben	Število	10	0	10	5
		% glede na aktivnost	16,4%	,0%		20,8%
		% od vseh	12,7%	,0%	12,7%	
	Precej pomemben	Število	25	7	32	9
		% glede na aktivnost	41,0%	38,9%		37,5%
		% od vseh	31,6%	8,9%	40,5%	
Zelo pomemben	Število	11	10	21	5	
	% glede na aktivnost	18,0%	55,6%		20,8%	
	% od vseh	13,9%	12,7%	26,6%		
Skupaj	Število	61	18	79	24	
	% glede na aktivnost	100,0%	100,0%		100,0%	
	% od vseh	77,2%	22,8%	100,0%		

Tabela B.26: Ocena pomembnosti internetne strani stranke kot vira političnih informacij

			Vsi člani			Neaktivni in z informiranjem nezadovoljni člani
			Aktivnost iz ur in srečanj		Skupaj	
			Neaktiven	Aktiven		
Ocena pomembnosti internetne strani stranke	Nepomemben	Število	48	4	52	17
		% glede na aktivnost	78,7%	22,2%		70,8%
		% od vseh	60,8%	5,1%	65,8%	
	Malo pomemben	Število	3	5	8	3
		% glede na aktivnost	4,9%	27,8%		12,5%
		% od vseh	3,8%	6,3%	10,1%	
	Precej pomemben	Število	6	5	11	3
		% glede na aktivnost	9,8%	27,8%		12,5%
		% od vseh	7,6%	6,3%	13,9%	
	Zelo pomemben	Število	4	4	8	1
		% glede na aktivnost	6,6%	22,2%		4,2%
		% od vseh	5,1%	5,1%	10,1%	
Skupaj	Število	61	18	79	24	
	% glede na aktivnost	100,0%	100,0%		100,0%	
	% od vseh	77,2%	22,8%	100,0%		

Tabela B.27: Ocena pomembnosti množičnih medijev kot vira političnih informacij

			Vsi člani			Neaktivni in z informiranjem nezadovoljni člani
			Aktivnost iz ur in srečanj			
			Neaktiven	Aktiven	Skupaj	
Ocena množičnih medijev	Nepomemben	Število	1	2	3	0
		% glede na aktivnost	1,6%	11,1%		,0%
		% od vseh	1,3%	2,5%	3,8%	
	Malo pomemben	Število	4	1	5	2
		% glede na aktivnost	6,6%	5,6%		8,3%
		% od vseh	5,1%	1,3%	6,3%	
	Precej pomemben	Število	24	2	26	6
		% glede na aktivnost	39,3%	11,1%		25,0%
		% od vseh	30,4%	2,5%	32,9%	
	Zelo pomemben	Število	32	13	45	16
		% glede na aktivnost	52,5%	72,2%		66,7%
		% od vseh	40,5%	16,5%	57,0%	
Skupaj	Število	61	18	79	24	
	% glede na aktivnost	100,0%	100,0%		100,0%	
	% od vseh	77,2%	22,8%	100,0%		

Tabela B.28: Preverjanje povezanosti posameznikove aktivnosti v politični stranki s težavami, povezanimi s starostjo in zdravjem

			Starost, zdravstvene težave		Skupaj
			Ima te težave	Nima teh težav	
Aktivnost iz ur in srečanj	Neaktiven	Število	28	33	61
		% od vseh	35,0%	41,3%	76,3%
	Aktiven	Število	1	18	19
		% od vseh	1,3%	22,5%	23,8%
Skupaj	Število	29	51	80	
	% od vseh	36,3%	63,8%	100,0%	

Tabela B.29: Hi-kvadrat test za povezanost spremenljivk

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,353 ^a	1	,001
Likelihood Ratio	12,786	1	,000
Linear-by-Linear Association	10,224	1	,001
N of Valid Cases	80		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,89.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabela B.30: Možnost vplivanja na razmere v okolju, kot vzpodbuda za aktivnost v stranki

			Vsi člani			Izbrani neaktivni člani
			Aktivnost iz ur in srečanj		Skupaj	
			Neaktiven	Aktiven		
Možnosti vplivanja na razmere v okolju	Ne vpliva	Število	27	4	31	8
		% glede na aktivnost	46,6%	22,2%		50,0%
		% od vseh	35,5%	5,3%	40,8%	
	Neodločen	Število	9	1	10	1
		% glede na aktivnost	15,5%	5,6%		6,2%
		% od vseh	11,8%	1,3%	13,2%	
	Vpliva	Število	22	13	35	7
		% glede na aktivnost	37,9%	72,2%		43,8%
		% od vseh	28,9%	17,1%	46,1%	
Skupaj	Število	58	18	76	16	
	% glede na aktivnost	100,0%	100,0%		100,0%	
	% od vseh	76,3%	23,7%	100,0%		

*Med izbrane neaktivne člane so zajeti neaktivni člani, ki so nezadovoljni z informiranjem stranke in ne navajajo zdravstvenih ali s starostjo povezanih težav

Tabela B.31: Možnost vplivanja na delovanje stranke, kot vzpodbuda za aktivnost v stranki

			Vsi člani			Izbrani neaktivni člani
			Aktivnost iz ur in srečanj		Skupaj	
			Neaktiven	Aktiven		
Možnosti vplivanja na delovanje stranke	Ne vpliva	Število	25	4	29	7
		% glede na aktivnost	43,1%	22,2%		43,8%
		% od vseh	32,9%	5,3%	38,2%	
	Neodločen	Število	12	2	14	3
		% glede na aktivnost	20,7%	11,1%		18,8%
		% od vseh	15,8%	2,6%	18,4%	
	Vpliva	Število	21	12	33	6
		% glede na aktivnost	36,2%	66,7%		37,5%
		% od vseh	27,6%	15,8%	43,4%	
Skupaj	Število	58	18	76	16	
	% glede na aktivnost	100,0%	100,0%		100,0%	
	% od vseh	76,3%	23,7%	100,0%		

*Med izbrane neaktivne člane so zajeti neaktivni člani, ki so nezadovoljni z informiranjem stranke in ne navajajo zdravstvenih ali s starostjo povezanih težav

Tabela B.32: Vpliv pomanjkanja informacij za aktivnost v stranki

			Vsi člani			Izbrani neaktivni člani
			Aktivnost iz ur in srečanj		Skupaj	
			Neaktiven	Aktiven		
Pomanjkanje informacij	Ne vpliva	Število	39	7	46	10
		% glede na aktivnost	67,2%	38,9%		62,5%
		% od vseh	51,3%	9,2%	60,5%	
	Neodločen	Število	5	2	7	2
		% glede na aktivnost	8,6%	11,1%		12,5%
		% od vseh	6,6%	2,6%	9,2%	
	Vpliva	Število	14	9	23	4
		% glede na aktivnost	24,1%	50,0%		25,0%
		% od vseh	18,4%	11,8%	30,3%	
Skupaj	Število	58	18	76	16	
	% glede na aktivnost	100,0%	100,0%		100,0%	
	% od vseh	76,3%	23,7%	100,0%		

*Med izbrane neaktivne člane so zajeti neaktivni člani, ki so nezadovoljni z informiranjem stranke in ne navajajo zdravstvenih ali s starostjo povezanih težav

Tabela B.33: Vpliv dostopnosti voditeljev na aktivnost v stranki

			Vsi člani			Izbrani neaktivni člani
			Aktivnost iz ur in srečanj			
			Neaktiven	Aktiven	Skupaj	
Dostopnost voditeljev	Ne vpliva	Število	38	7	45	6
		% glede na aktivnost	65,6%	38,9%		37,5%
		% od vseh	50,0%	9,2%	59,2%	
	Neodločen	Število	10	0	10	6
		% glede na aktivnost	17,2%	,0%		37,5%
		% od vseh	13,2%	,0%	13,2%	
Vpliva	Število	10	11	21	4	
	% glede na aktivnost	17,2%	61,1%		25,0%	
	% od vseh	13,2%	14,5%	27,6%		
Skupaj	Število	58	18	76	16	
	% glede na aktivnost	100,0%	100,0%		100,0%	
	% od vseh	76,3%	23,7%	100,0%		

*Med izbrane neaktivne člane so zajeti neaktivni člani, ki so nezadovoljni z informiranjem stranke in ne navajajo zdravstvenih ali s starostjo povezanih težav

Tabela B.34: Vpliv možnosti za vključitev v aktivnosti v stranki

			Vsi člani			Izbrani neaktivni člani
			Aktivnost iz ur in srečanj		Skupaj	
			Neaktiven	Aktiven		
Možnosti za vključitev v aktivnosti	Ne vpliva	Število	44	8	52	10
		% glede na aktivnost	74,6%	44,4%		62,5%
		% od vseh	57,1%	10,4%	67,5%	
	Neodločen	Število	5	0	5	1
		% glede na aktivnost	8,5%	,0%		6,3%
		% od vseh	6,5%	,0%	6,5%	
	Vpliva	Število	10	10	20	5
		% glede na aktivnost	16,9%	55,6%		31,3%
		% od vseh	13,0%	13,0%	26,0%	
Skupaj	Število	59	18	77	16	
	% glede na aktivnost	100,0%	100,0%		100,0%	
	% od vseh	76,6%	23,4%	100,0%		

Tabela B.35: Vpliv prostega časa na aktivnost v stranki

			Vsi člani			Izbrani neaktivni člani
			Aktivnost iz ur in srečanj		Skupaj	
			Neaktiven	Aktiven		
Prosti čas	Ne vpliva	Število	25	3	28	6
		% glede na aktivnost	43,1%	16,7%		37,5%
		% od vseh	32,9%	3,9%	36,8%	
	Neodločen	Število	6	0	6	1
		% glede na aktivnost	10,3%	,0%		6,3%
		% od vseh	7,9%	,0%	7,9%	
	Vpliva	Število	27	15	42	9
		% glede na aktivnost	46,6%	83,3%		56,3%
		% od vseh	35,5%	19,7%	55,3%	
Skupaj	Število	58	18	76	16	
	% glede na aktivnost	100,0%	100,0%		100,0%	
	% od vseh	76,3%	23,7%	100,0%		

Tabela B.36: Vpliv zaposlitvenih obveznosti na aktivnost v stranki

			Vsi člani			Izbrani neaktivni člani
			Aktivnost iz ur in srečanj		Skupaj	
			Neaktiven	Aktiven		
Zaposlitvene obveznosti	Ne vpliva	Število	29	5	34	5
		% glede na aktivnost	50,0%	27,8%		31,3%
		% od vseh	38,2%	6,6%	44,7%	
	Neodločen	Število	7	2	9	4
		% glede na aktivnost	12,1%	11,1%		25,0%
		% od vseh	9,2%	2,6%	11,8%	
	Vpliva	Število	22	11	33	7
		% glede na aktivnost	37,9%	61,1%		43,8%
		% od vseh	28,9%	14,5%	43,4%	
Skupaj	Število	58	18	76	16	
	% glede na aktivnost	100,0%	100,0%		100,0%	
	% od vseh	76,3%	23,7%	100,0%		

Tabela B.37: Vpliv morebitnih osebnih koristi na aktivnost v stranki

			Vsi člani			Izbrani neaktivni člani
			Aktivnost iz ur in srečanj		Skupaj	
			Neaktiven	Aktiven		
Osebne koristi	Ne vpliva	Število	42	12	54	8
		% glede na aktivnost	72,4%	66,7%		50,0%
		% od vseh	55,3%	15,8%	71,1%	
	Neodločen	Število	8	1	9	4
		% glede na aktivnost	13,8%	5,6%		25,0%
		% od vseh	10,5%	1,3%	11,8%	
	Vpliva	Število	8	5	13	4
		% glede na aktivnost	13,8%	27,8		25,0%
		% od vseh	10,5%	6,6%	17,1%	
Skupaj	Število	58	18	76	16	
	% glede na aktivnost	100,0%	100,0%		100,0%	
	% od vseh	76,3%	23,7%	100,0%		